

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

COPENHAGEN SQUARE

Rangitāne o Tamaki
nui a Rua

Incorporated

Te Kete Hauora o Rangitāne

RADIO PANNEVIRKE 107 FM

**RUAHINE
MAORI WARDENS**

Classic **BARBER SHOP**
(NO APPOINTMENT)

S LÆGT & DATA

Medlemsblad for DIS-Danmark

ÅRGANG 31 · Nr. 2 · 2016

Udgives af DIS-Danmark

Slægt & Data
www.slaegtogdata.dk
admin@dis-danmark.dk

Mail- og adresseændringer:

opdateres af medlemmet selv via hjemmesiden.
 Log ind og vælg "Mine indstillinger" øverst til højre. Læs evt. mere her:
www.slaegtogdata.dk/foreningen/adresseaendring-m.m

Ind- og udmeldelse af foreningen sker ved henvendelse til ekspeditionen på adressen ekspeditionen@dis-danmark.dk

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
 Korsagervej 13, 8940 Randers SV
 Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk
 Redaktionsmedlemmer:
 Gitte Christensen, Kenneth Knudsen og
 Henning Karlbjerg
 Korrektur: Henning Beck og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
 Foreningen / Bladet Slægt og Data,
 Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

Grafisk Data Center ApS, tlf. 66 12 10 30
 Trykplag: 7.800 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.
 Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof.
 Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler.
 Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. august 2016
 1. november 2016
 1. februar 2017
 1. maj 2017

Udkommer:

September 2016
 December 2016
 Marts 2017
 Juni 2017

Bladet sendes gratis til medlemmer af DIS-Danmark.

Årskontingent: 250 kr.

Netbank

Betalingskort med kortartkode 01 samt kreditornr. 5012058 eller overførsel til bankkonto: Registreringsnummer 9570, kontonummer 5012058

Bank

Du kan i din bank overføre kontingentet til bankkonto: Reg.nr. 9570, kontonr. 5012058

ISSN 0903-6172

Indhold nr. 2 – marts 2016

- 3 Slægtshistorie præsenteret som dokumentarfilm
- 5 DIS-Aalborg på Facebook
- 5 Tillæg til artikel om at fremstille et fotoalbum
- 6 Fanø – en vadehavsø!
- 8 Hans Knudsen Svanes 'glemte' aner
- 16 Gotisk læseprøve
- 17 Tema: Udvandring
- 25 Leder du efter slægtninge og spekulerer på, om andre forsker i det samme som dig?
- 25 Søg i DIS-Træf på nettet
- 27 Nyt i DIS Arkiv og Bibliotek
- 28 Om billeder – brug af fotografens stempel
- 29 Modtag Rigsarkivets nyhedsbrev
- 29 Husk dit sundhedskort, når du besøger Rigsarkivets læsesale
- 30 Generalforsamling 2016
- 30 Referat 2016
- 33 Nyt medlem af bestyrelsen
- 35 DIS-Aalborg på årets forårsmesse i Aalborg
- 36 Slægtshistorisk Weekend 2016
- 38 Kalender
- 39 DIS-Danmarks bestyrelse
- 40 Boganmeldelse

Forsiden

En lille smule Danmark på den anden side af kloden. I byen Dannevirke i New Zealand, som blev grundlagt af danske udvandrere i 1872, minder denne mølle stadig om det oprindelige hjemland. Læs mere om udvandring i temaet side 17.

Fotograf: Kathrine Tobiasen

Slægtshistorie præsenteret som dokumentarfilm

Af Stig Jacobsen

5200 France Av S #20
Edina, MN 55410, USA
stigmari@gmail.com

Artiklen er ikke ment som en trin-for-trin vejledning i at lave en film; hensigten er at gøre opmærksom på principper bag produktionen og overvejelser, man skal gøre undervejs.

Den traditionelle beskrivelse af ens slægt består jo i at skabe en stamtavle, som dog let kan blive en oprensning af data. Mange er også begyndt at skrive deres egen bog om familien, som kan illustreres med familiebilder, kort, billeder af gårde samt udskrifter af offentlige dokumenter.

Historien kan imidlertid blive endnu mere levende ved at skabe en visuel oplevelse gennem en dokumentarfilm om en familiegren eller en enkeltperson

Teknik

Både Microsoft og Apple har introduceret programmer til redigering og produktion af film.

Microsoft har Windows Live Movie Maker, og Apple har iMovie, men der findes også storebroderen Final Cut Pro, som dog ikke er et gratis program.

Det eneste program, jeg har erfaring med, er Final Cut Pro, som er et lidt mere avanceret program, men simpel redigering kan laves med alle de nævnte programmer.

Alle programmerne har specielle effekter med lyd, billedtekster og introduktion med musik samt flydende overgange mellem de forskellige billeder eller tapes.

Man behøver ikke at lave en dokumentarfilm baseret på videooptagelser, men kan lave filmen af billeder, der kan gøres levende ved, at kameraet zoomer ind og ud af

et fotografi, noget som giver en flydende bevægelse, men også ved Ken Burns effect, hvor kameraet ligeledes kan zoome ind eller ud eller bevæge sig langsomt over et fotografi og zoome ind på den person, man taler om.

Jeg har selv forsøgt mig med at lave to dokumentarfilm: en om min oldefar Laurs Peter Jacobsen og senest en om min farfar Marius Bernhard Jacobsen.

Laurs Peter Jacobsen 1838-1914

Før jeg startede med dokumentarfilmen om min oldefar, havde jeg blot et billede af ham og hans kone og vidste kun, hvor han havde boet, og at han en overgang havde en beværtning i Horsens.

Ved at gennemgå kirkebøger, folketællinger og skifteprotokoller og med hjælp fra Rigsarkivet i Viborg og ikke mindst lokalarkivet i Brædstrup, samt ved at besøge lokale gårde, som han havde haft tilknytning til, kunne jeg rekonstruere hans liv. Baseret på dette skrev jeg et manuskript om hans livshistorie, som blev indtalt, som om hovedpersonen selv fortalte om sit liv.

Som det sker for mange andre, finder man jo overraskende ting undervejs:

Han var uægte barn, havde en kort tid en beværtning i Horsens, tog derefter arbejde på den nye havn i Esbjerg og flyttede endelig tilbage til hjemstavnen ved Sdr. Visning, hvor han fik fattigunderstøttelse.

Filmen omhandler hans liv, men forsøger også at belyse samtiden og vise, hvor hårdt det var at leve under trange kår.

Filmen består af billeder, der er kædet sammen, samt et par enkelte videoklip

Skærbillede fra programmet Final Cut Pro. Alt billedmaterialet ligger i feltet øverst til venstre, og "timeline" for filmen ses nederst til venstre i billedet.

Sådan tager filmen om Marius Bernhard Jacobsen sig ud på Youtube. I sekvensen her er anvendt et maleri som illustration.

Hvor gamle familie billeder findes, får de lov til at ledsage historiefortællingen. Her fra filmen om Laurs Peter Jacobsen.

Hans film kan ses på Youtube. Du finder den således: Gå til [youtube.com](https://www.youtube.com) og brug søgefeltet foroven til at søge på "Laurs Peter Jacobsen".

Marius Bernhard Jacobsen 1871-1942.

Dokumentarfilmen om min farfar er for det meste belyst gennem videofilm: interviews, som jeg optog med min far og hans søster i 1996, men også ved samtidige billeder eller klip fra stumfilm.

Filmene om ham omhandler hans liv, først som karl på forskellige gårde og siden med tjeneste ved livgarden, som tjener ved kongehuset og til sidst som betjent ved Det Kongelige Bibliotek.

Hans film kan også ses på Youtube.

Gå til [youtube.com](https://www.youtube.com) og søg i søgefeltet på "Marius Bernhard Jacobsen"

Planlægning

Tilrettelæggelsen af filmen er en meget vigtig fase.

Jeg har ingen baggrund i filmproduktion eller -planlægning, så den måde, jeg har tilrettelagt filmen på, behøver slet ikke at være den eneste rigtige.

Det første, jeg vil anbefale, at man gør, er at optage en video med ældre familiemedlemmer, der kan fortælle om deres liv eller deres familie. Det kan gøres så simpelt nu om dage; man kan blot optage på mobil og bagefter overføre det til sin computer. Det er vigtigt at få den interviewede til at fortælle på en afslappet måde og hjælpe til med spørgsmål, som synes relevante. Dette kan også være interessant og meningsfuldt for den person, som bliver interviewet.

Denne video kan enten straks eller senere danne grundlag for en film.

Manuskript til filmen

Forarbejdet til filmen er det vigtigste. Man må starte med

at finde alle relevante oplysninger og billedmateriale om den eller de personer, som filmen skal handle om. Det omfatter familie billeder, husbilleder, kopier af skifteprotokoller eller kirkebøger, folketællinger, kort eller Google satellitbilleder.

Derefter kan man gå i gang med at skrive et manuskript til filmen. Når man skriver, er det vigtigt at sætte sig ind i livet, som det udspillede sig på den pågældende tid, og relatere det til historiske begivenheder (f.eks. 1864).

Jeg kan henvise til Per Andersens fortræffelige artikel om den historiske fortælling (Slægt og Data nr. 1, 2016).

Det er jo ikke altid, man har alle oplysninger, og nogle gange må man rekonstruere en periode for at give sammenhæng i historien.

Fortællerstemmer

For at gøre det mere overskueligt blev manuskriptet i min første film opdelt i 70 afsnit, hvor hvert afsnit dækker en episode i filmen.

Hvis man kan finde en person til at fortælle historien, der har den samme dialekt som filmens personer, bliver den mere realistisk, men man kan også overveje forskellige fortællerstemmer, som kan gøre filmen mindre monoton.

Billedmaterialet blev derefter nummereret fra 1 – 70 svarende til de lydbånd, som de skulle illustrere, og blev herefter overført til computerprogrammet.

Oftentimes får man undervejs nye ideer eller nye oplysninger, som medfører en ændring i manuskriptet og billedmaterialet, men jo mere der er planlagt på forhånd, jo nemmere er det.

At tabe tråden i filmen

Redigering af filmen med tilføjelser eller sletninger tager

mindst lige så lang tid som at producere filmen. Mange har en tendens til at gøre filmen for lang og detaljeret, og hvis man forsøger at få alt med, risikerer man at tabe tråden i historien.

Når man er færdig med rettelserne, kan man lægge musik på, som kan gøre filmen mere levende ved at understrege stemningen i scenen (glad/sørgelig), eller man kan indføje musik fra den tidsalder, som filmen omhandler.

Da filmene var produceret, gav jeg familie og venner en DVD-udgave, men med henblik på denne artikel uploa-

dede jeg dem også til Youtube, så læserne af artiklen kan have mulighed for at se dem.

Afslutning

Selv om ingen af mine forfædre var kendte personer, var det alligevel muligt at producere en film om deres liv og den tid, de levede i.

Det er et spændende projekt, som jeg kan anbefale, også selv om man – ligesom jeg – ikke har nogen baggrund i filmproduktion og kun har et temmelig basalt kendskab til computere.

DIS-Aalborg på Facebook

Som vistnok den første lokalforening under DIS-Danmark har DIS-Aalborg nu oprettet en Facebook-gruppe. Her vil komme nyheder om foreningen, og medlemmerne kan naturligvis stille spørgsmål og søge hjælp til diverse slægtsforskerproblemer. Det er meningen, at medlemmer skal hjælpe hinanden med vægt på hjælp til selvhjælp.

Du behøver ikke at være medlem af DIS-Aalborg for at blive medlem af gruppen, men kan bl.a. bruge den til at finde ud af, hvad der foregår i foreningen.

Du finder gruppen ved at søge på DIS Aalborg i Facebooks søgefelt eller direkte på adressen www.facebook.com/groups/1719181098354663/.

Hvis du ikke allerede er på Facebook, skal du starte med at oprette din egen Facebookprofil.

Tillæg til artikel om at fremstille et fotoalbum

Henning Karlby
Rylevej 8,
5464 Brenderup, Fyn
Tlf. 64 44 28 08
karlby@privat.dk

Jeg er blevet spurgt om, hvad det er, der sker, når man pludselig får en advarselstrekant i et billede, man har indsat i bogen.

Jeg fortalte i artiklen om, at der var en lille smilende mand oppe i værktøjslinjen; når hans ansigt er grønt og smilende, får man et flot billede i den trykte bog.

Når han ser ud som på billedet (fig. 1), vil det resultere i, at der oven i det billede, man sætter ind, vil vise sig en yderligere advarsel som vist på figur 2.

Der er to måder at løse problemet på:

Den ene er at gøre billedet mindre i fotoalbummet. Det vil ofte føre til, at man sidder med et meget lille billede i sit album.

Den anden måde at løse problemet på er at foretage en ny scanning af billedet.

Styr dine scanninger

Fejlen opstår, fordi man blot har scannet ved den opløsning, som scanneren foreslår som basis, hvilket ofte er 300 dpi. Det duer ikke, når man vil bruge billedet frit senere. Det kan være meget godt, hvis billedet blot skal ses på en computerskærm, men det er langt fra tilstrækkeligt, når man vil lave nye udskrifter af billedet.

Her kommer man ikke uden om at styre sin scanner selv. Dvs. at man skal ind i indstillingerne i scannerprogrammet og sætte opløsningen op til 600 eller 1200 dpi eller mere og derpå scanne sit billede igen.

Derefter kan man sætte billedet ind i fotoalbummet og forstørre det til den ønskede størrelse.

Fanø – en vadehavso!

Af Lena Sørensen
Løven 28, 3650 Ølstykke
Tlf. 47 17 55 62
sfs.lenas@gmail.com

Fanø har i mine øjne alle dage været unik, måske fordi det er her, jeg født og opvokset. Øen er den nordligste ø i Vadehavet og i dag en del af Nationalpark Vadehavet, som er med på Unescos verdensarvsliste.

Øen har en spændende historie; den nævnes første gang i Kong Valdemars jordebog 1231. Kongen styrede øen fra Riberhus Ladegård. Det indebar, at Ribe havde retten til handel og skibsfart indtil cirka 1685, hvor monopolet på fiskefangst blev ophævet.

Øen er en sand-ø og er vel mest kendt for den lange og brede hvide sandstrand, som løber langs øens vestlige side. Øen har tre byer Nordby, Rindby og Sønderho, hvoraf sidstnævnte er den sydligste by. Her findes øens eneste tilbageblevne hollandske mølle (fungerer som museum) og "Hønen", som er det sydligste punkt.

Rindby ligger som en lille skøn smørklat i midten – området er i dag et stort sommerhusområde.

Nordby er den største af byerne på øen, og det er her, man ankommer med en af færgerne fra Esbjerg.

Fannikerne havde længe ønsket sig fri af kongens og Riberhus' indflydelse, så da Kronen satte øen til salg i 1719, ville øboerne gerne købe – men havde ikke pengene. Fanø forblev under Riberhus. Det mislykkede forsøg resulterede i, at mange unge mænd tog hyre fra Altona i Hamborg, og pigerne blev tjenestepiger i Ribe og Husum for på den måde at spare op til et eventuelt køb af øen på et senere tidspunkt.

22 år senere lykkedes det øboerne at købe øen for 6.000 rigsdaler. Der går mange historier om den afholdte auktion. Sonnich Jensen Møller skal efter sigende have bestukket en tjener til at stille viserne på rådstueuret en time frem, således at auktionen, som fandt sted den 10. juli 1741, startede før tid, og andre interesserede købere ikke nåede frem i tide.

Figur 1 Fanø Navigationsskole, bygget 1893

Øboerne købte i starten gamle skibe af hollænderne; disse skibe blev sat i stand, og fangsten af fisk kunne sejles til Hamborg. Her købte de materialer som jern, tjære, hamp og ikke mindst lækre stoffer, som for eksempel kunne bruges til festdragterne. I midten af 1800-tallet havde øen den næststørste flåde i Danmark, kun overgået af København. Udviklingen og åbningen af Esbjerg Havn i 1873 betød, at det sidste skib blev bygget i 1896. Øboerne havde da bygget omkring 1100 skibe.

Søfart og navigation hører uløseligt sammen, og i begyndelsen af 1860 kom den første navigationsskole til at ligge ved Nordby Færgebro. Samtidig etableredes der en badeanstalt på stedet. Skolen blev indviet på Kong Frederik VII's fødselsdag og fik selvfølgelig navn efter ham. Da skolen blev for lille, flyttede navigationsskolen i 1893 til en adresse tæt på mit fødehjem. Den gamle bygning blev senere brugt som toldbod. Fra 1868 var der også en navigationsskole i Sønderho, som dog ikke holdt længe, da skolen måtte lukke allerede i 1892.

Det faktum, at øen blev en søfartsø, betød, at kvinderne måtte tage sig af alt det praktiske i dagligdagen, mens ægtemændene var væk, og i værste fald blev de på havet. Fanø er i perioder blevet kaldt Enkernes Ø. Øen var langt hen ad vejen matriarkalsk styret; der var en naturlig opdeling kønnene imellem. Hun bestemte der derhjemme – han bestemte på skibet og havet.

Der er skrevet mange kvad om denne kønsopdeling, blandt andet kan man i Aarhus Stiftstidende i oktober

1952 læse, at en tredjedel af eleverne på Fanø Navigations-skole er blevet enten gift eller forlovet med en Fanø-pige. "Rimus" skriver i andet vers:

*Fannikens Dragt
maa have Magt,
Det har saa mange sandet.
Skipper man bli'er
men naar man fri'er
Bliver man straks noget andet.
Skipperbeviset gaar
Straks uden Bords,
hjemme staar Fanniken
Nemlig til Rors.
Fanø med Strand
Fanø med Sand
Skipperen gik i Vandet.*

På Fanø er der en dragt til en enhver lejlighed. I dagligdagen brugtes en dragt, bestående af nattrøje og forklæde syet i trykt kattun eller bomuldsstof, grønt vadmelskørt med grønt kantebånd og de uundværlige ternede bomuldsklude i rødlige nuancer. Rig som fattig bar disse dragter.

Man kunne kende den enkelte kvinde på lang afstand ud fra måden, hun bandt hovedtøjet, hvordan "pjaggerne" sad, og måden hun "vespede" (gik) på. Om hun bar hel, halv eller kvart sorg, kunne blandt andet ses på hoved- og halskludenes farve. Børnenes dragter lignede de voksnes, dog bar pigerne hat og lin, indtil de var gamle nok til selv at binde hoved- og halskluden, typisk omkring 7 års alderen. De ældre fanøkoner brugte stadig dragten helt op i 1970'erne.

I dag bruges dragterne ved den årlige "national" weekend, som finder sted i juli måned; her kan ses brude- dragter, høstdragter, konfirmationsdragter, og de forskellige hverdags- og festdragter. Her danses "Sønderhøning" og "Fanniker" på livet løs. Der synges blandt andre "Fanø o Fanø" og "At samles og skilles ad"; sidstnævnte bruges ofte som afslutning på en god fest.

Der er tre vers, hvor sidste vers lyder sådan:

*Løft glasset, venner nu
til munden på en gang.
Lad høres lyden af
vor muntre selskabssang.
I gravens mørke
jeg langt hel're være vil
end leve her på jorden,
hvis ej venskab var til.*

Slægtsforskningen foregår selvfølgelig på samme manér som alle andre steder. Den ældst bevarede kirkebog på øen er fra 1611. Har du navne som Brinch, Beck, Brixbøll, Svarrer, Nørby, Thyssen, Warrer, Kromann, Sonnichsen i din slægt, så er du måske heldig at finde historier om dine aner på Fanø.

På www.mitfanoe.dk kan du finde mange flere oplysninger om øen og dens beboere.

Hans Knudsen Svanes 'glemte' aner

Af Lis Klarskov Jensen

klarskov@hlaug.dk

og

Birgit Djurhuus Wendelboe Jeppesen

djurhuus.wendelboe@gmail.com

Fotos: Lis Klarskov Jensen

I Vejle Kirke findes der en monumental, sort gravsten over Hans Knudsen Svane, købmand og borgmester i Vejle, født 1610, død 1675. Der findes en del vidt forskellige bud på, hvor denne Svane hører hjemme i Svaneslægten, men hvem var egentlig denne borgmesters forældre og bedsteforældre? Det så på forhånd ud som at lede efter den berømte nål i en høstak.

Birgit Djurhuus og jeg har arbejdet sammen om at finde svar på dette problem, og det blev en spændende tur. Udgangspunktet i denne historie var den monumentale gravsten fra 1690 i Vejles Skt. Nikolaj Kirke. Der er indhugget nogle ganske få oplysninger på stenen:

HERUNDER HVILER HØYACTBAR OC VELFORNEME
MAND HANS KNUDSØN SWAN BORGEMESTER I WEILE
: 31 AAR DØDE AAR 1675 DEN 20 MARTII ÆTA: 65
AAR, OC HANS K: HUSTRU HÆDERLIG OC
GUDELSENDE MATRONE IOHANNE IENSDAATTER.
SOM DØDE AAR 1689 DEN 21 MARTII ÆTA: 79 AAR I
HAABET TIL EN ÆREFVLDE OPSTANDELSE FRA DØDE.
ANNO 1690.

Teksten indeholder kun de mest nødvendige personalia, men når man står over for denne kostbare og impone-

rende gravsten, forstår man, at Hans Knudsen Svane har været en rig, "højagtbar og velfornem" borgmester af Svaneslægt, godt gift med en "hæderlig og gudelskende" kvinde – og vi ved, at hun var en rig mands datter i Vejle, og at der var 9 sønner og 3 døtre.

De skjulte informationer

Teksten er indhugget dekorativt og centralt på stenen i et blødt afbalanceret design med blomster og cirkler, der antyder et "blomstrende" liv – men den giver ikke noget spor om Svaneslægten. Og dog. Når man ser nærmere

på gravstenens skjoldmærke nederst på stenen, er de symbolske spor mere interessante. Det er Hans Knudsen Svanes og Johanne Jensdatters fælles skjold med initialerne H.K.S. over en svane med kroget hals og løftede vinger, der hilser hustruens J.J.D. over det bibelske symbol: en due med en olivengren i næbbet.

Ser man nærmere efter, har Vejle-stenens omkransede skjoldmærke nogle symboler til fælles med skjoldmærkerne på en anden monumental sort Svanegravsten:

Hans Svanings og Marine S. Stages gravsten i Vejle Kirke

Hans Knudsen Svane og Johanne Jensdatters gravsten i Ribe Domkirke

den berømte gravsten i Ribe Domkirke over historioграф Hans Svaning og hans navnkundige hustru Marine Sørensdatte Stage.

Ribestenens skjoldmærker med kranse og deres initialer under de symbolske ikoner viser også en svane, der med kroget hals og let løftede vinger hilser hustruen med den bibelske olivengren – dog uden duen.

Skjoldmærkerne fra gravstenen over historioграф Hans Svaning og hans navnkundige hustru Marine Sørensdatte Stage. Ribe Domkirke.

Der er næsten 100 år imellem disse to gravsten, og trods forskelle i tekst, erhverv og stil udstråler begge gravsten stort selvværd hos nogle personer, der har været betydningsfulde samfundsborgere med råd til at hvile under en stor gravsten af stor kunstnerisk kvalitet og lige så stor symbolsk værdi. Begge gravsten er kort sagt imponerende, vægtige og ikke til at komme udenom, og det er vel også meningen.

Disse skjoldmærker med deres 'skjulte' oplysninger giver de to Svanegravsten en kraftig ikonografisk lighed, der ikke kan være tilfældig. Samtiden har forstået budskabet og har kendt Svaneslægten og dens familierelationer, men tidens krige og brande har slettet mange minder om deres personlige relationer. Detaljer i mange Svaners slægtshistorie er gået i 'glemmebogen', men slægtens Svanesymbol står stadig klart og tydeligt.

Med Vejlegravstenen som fast holdepunkt søgte vi efter inspiration og mulige spor i de mindre kendte sedler og manuskripter hos historikere og kildeforskere og var på udkig efter originale kilder. Det var et broget materiale, hvor vi skulle passe på faldgruber med usikre formodninger og fejl, som vi mødte i ellers pålidelige sekundære kilder. Men faldgruberne afslørede efterhånden sig selv i det store billede ved ikke at passe ind sammen med de mange andre spor.

Og faderen var?

Med baggrund i bl.a. de ikonografiske oplysninger – både de synlige og de skjulte – kiggede vi nærmere på Hans Knudsen Svanes patronym "Knudsen" og den mulighed, der lå lige for: at han kunne være søn af kirkevæрге og rådmann i Vejle, Knud Madsen, der blev begravet i kirken i 1617. H. Friis-Petersen oplyser i sit manuskript til "To familier Svane" i 1945, at Hans Knudsen Svane var søn

af rådmann i Vejle, Knud Madsen, men oplyser ikke, hvem moderen var. Navneopkald blandt de få kendte børn giver kun nogle svage, usikre fingerpeg.

Vejle Bys Historie (herefter VBH) har oplysningen, at Knud Madsen var "født i Liim" iflg. Clemens Sørensens optegnelser (Cl. S. 20); Pontoppidans *Den Danske Atlas* oplyser, at der har været en tavle over Knud Madsen i Vejle Kirke. Han blev begravet og lagt i kirken d. 6. marts 1617. (VBH, s.154). VBH bidrager med en detalje, der viser lidt af Knud Madsens kontakter og opgaver i byen: Hinrich Dyttmer (nr. 18) "ønskede at begravnes i Vejle. Hans Formyndere under hans Afsindighed var Mads Thomsen og Anders Munch, senere Oluf Sørensen og Knud Madsen." (VBH, s.144)

Født væрге i Vejle

Desværre er der ikke noget skifte efter Hans Knudsen Svane eller hans hustru blandt Brejls skifter i tiden fra december 1674 til marts 1687, men der er et skifte fra 1652 efter Niels Knudsen, byfoged i Vejle Købstad, og Hans Knudsen Svane var født væрге. Kunne det være et muligt familiespor?

"77 Niels Knudsen, byfoged i Vejle. 19.2.1652, nr.74.

E: Anne Pedersdatte. LV: Jørgen Staalsen, rådmann. B: Oluf, Knud, Peder, Sofie, Mette. FM: morbror Søren Pedersen Svensk, borgmester, født væрге Hans Knudsen Svane, Mads Jensen Bredal". (Skiftebreve, 1625-1653, Nr. 1-80, B 69 – 269 – www.brejl.dk/vejle.html).

Vi tjekkede, at en født væрге var et familiemedlem: "Danske Lov fastsatte, hvem der skulle være væрге for umyndige børn. Døde moderen, blev faderen væрге. Døde faderen, var hans ældste broder væрге." (Skaaning og Klercke Rasmussen)

Var Knud Madsen gift med en Svane?

Endelig viste der sig et uventet spor i Svane-familiens højborg, Ribe. Biskop Peder Hegelund har i sin almanak en kort notits om et interessant brudepar: "2. Nov. 1606: Nuptiæ Knud Mathssøn, Mette lenss Laugissøns", og parret er yderligere identificeret af forfatteren Bue Kaae: "Knud Madsen, borger i Ribe, g.m. Mette Jensdatte, datte af Jens Laugesen, rådmann i Ribe." (Hegelund, bind 2. p. 261: 1606, 2.11.) Og dermed var bruden også datte af Dorothea Hansdatte Svane/Svaning.

Det kunne se ud, som om Knud Madsen, borger i Ribe, blev gift i 1606 med Mette Jensdatte Svane fra Ribe, barnebarn af historioграф Hans Svaning og hans navnkundige hustru Marine Sørensdatte Stage i Ribe.

Den usynlige snor fra Ribe til Vejle?

Men man skal ikke tage glæderne på forskud, og det var umiddelbart ikke til at se, om den Knud Madsen, der var borger i Ribe og gift i Ribe Domkirke i 1606 med Mette Jensdatte Svane, også var den samme som den Knud

Madsen, der var kirkevæрге og rådmand i Vejle. Tidsmæssigt var det en mulighed, men det var alt for tydeligt, at vi manglede flere spor, der kunne underbygge denne mulighed.

Fundet af en tinglysning i Ribe 1621 underbyggede denne mulighed: "18.12.1621. Johan Henriksen Vintapper fordeler Mette Jensdatter, afd. Knud Madsens i Vejle for 4 rdl." (www.Brej1.dk/ribeting.html) Brudeparret i Ribe 1606 var flyttet til Vejle, og enken i Vejle havde stadig forbindelser til Ribe. Så langt så godt. Men der måtte flere underbyggende spor til, desværre. Og de var ikke alle lige indlysende.

Sidespor og vildspor

Et sidespor viste, at Hans Knudsen Svanes hustru Johanne Jensdatter var søster til Anne Jensdatter, der første gang var gift med Niels Lauritzen Nimb og gift for 2. gang med Jørgen Staalsen. Anne Jensdatter blev begravet i 1662 iflg. VBH. Dette blev gemt til senere brug.

Vi fandt i Holger Rørdams *Historiske Samlinger og Studier* og i *Vejle Bys Historie* nogle interessante oplysninger om en af Jens Laugesens og Dorthea Svanes sønner, Hans Jensen Svane, der var bror til Mette Jensdatter Svane (se H. Rørdam, bd.2, s.152-153). Det lød jo lovende. Men oplysningerne skulle vise sig at give os endnu mere hovedpine, end godt var, for der var nogle oplysninger her, der ikke passede med de andre spor, vi fandt.

Det interessante hos Rørdam var, at Hans Jensen Svane i sin studietid havde haft nær forbindelse med magister Niels Frandsen fra Roskilde, der var blevet sognepræst i Vejle og var blevet gift med Hans Jensen Svanes søster. (Hans Jensen Svanes brevbog (Rørdam, bd.2, s. 513))

Brevene fra Hans Jensen Svane til sognepræst Niels Frandsen skulle iflg. Rørdam vise svogerskabet imellem dem. Rørdam nævner flere relevante breve fra Hans Jensens udenlandsrejser, der kan være fra tiden mellem 1624 og 1634, måske senere. De relevante breve er:

- * 3 breve til "M. Niels Frandsen, Hovmester for Prins Ulrik, siden Sognepræst i Vejle, var gift med Svanings Søster, Ingeborg." (bd.2, s.156.)
- * 6 breve til "M. Niels Strange(sen), Præst ved S. Peders Kirke i Slagelse, gift med Svanings Søster, Mette."
- * 2 breve til "M. Anders Jensen Aalborg, fornævnte M. Niels Strangesens Eftermand i Embede og Ægteskab."
- * Desuden er der 1 brev til "Klavs Mule, Borgmester i Odense, gift med Svanings Søster."
- * Og 2 breve vedr. "Christen Nielsen, vistnok Svanings Søstersøn, Søn af ovennævnte M. Niels Frandsen."

Men der var lidt problemer med disse oplysninger. Det ser ud, som om Ingeborg Jensdatter Svane iflg. Rørdam har været gift med Niels Frandsen i Vejle omkring 1624-1634, mens Mette Jensdatter Svane iflg. Rørdam var gift med præsten Niels Strangesen i Slagelse og efter dennes død i 1627 blev gift med den efterfølgende præst, Anders Jensen Aalborg (Hals) i Slagelse i perioden 1624 til 1634, måske senere.

Disse oplysninger passede ikke sammen med et arveafkald fra Ribe i 1650, hvor flere i Svane-familien gav afkald på en arv i Ribe i sommeren 1649. Her nævnes bl.a., at Ingeborg var enke efter Claus Mule, og at Mette [Svane] var enke efter Niels Frandsen (død i Vejle 1642):

"17/8. (1650) Anders Svane borgm., på vegne af mester Hans Svane, sognepræst på Samsø, Dorette, afd.

I Vejle Kirke hænger denne tavle over præster ved sognet. I kolonnen i midten ses som nr. 3 Niels Frandsen, der var stedfar til Hans Knudsen Svane. Vi kan her læse, at han var "Prinds Ulrichs Informator, siden Canonicus i Roeskilde, kaldet til Sognepræst i Weile 1627, døde 1642, gammel 56 Aar."

mester Volfgangs og hendes søster Maren, afd. mester Niels Jørgensens, Ingeborg, afd. Claus Mules og Dorette Pedersdatter Svane? (alle) dat. Odense 17/7 1649, og på vegne af mester Anders Jensen [Aalborg], sognepræst i Slagelse, dat. Slagelse 8/7 1649, og på vegne af Mette, afd. Niels Frandsens, Slagelse d. 30/11 1649, gav Christen Pedersen Brøndum afkald for arv de kunne tilkomme efter hans afd. hustru Line Jensdatter. Hendrich Johansen i Odense, på vegne af sin afd. mor, ligeledes afkald. (www.brejl.dk/ribeting.html#1642)

En nærmere undersøgelse af Christen Pedersen Brøndums afdøde hustru Line Jensdatter viste, at hun var en Svane – og Mette Jensdatters søster!

Arvesager er ikke til at komme udenom, og denne arvesag viser tydeligt nok, hvem der var gift med hvem, men Rørdam har nok ikke kendt til arveafkaldet.

Forvirret? Det gjaldt endnu en gang om at holde de forskellige oplysninger op mod hinanden, ude fra hinanden – og at have nok af dem. Efter at have ledt forgæves efter Clemens Sørensens optegnelser søgte vi videre i endnu flere artikler som bl.a. Baumgartens sedler, der blev affotograferet på Erhvervsarkivet i Århus, og *Efterretninger om Weile Kjøbstæd samlede af Archiv og andre paalidelige Documenter* ved G.F. Gaarmann, Fredericia, 1794. Der var efterhånden ikke så få store og små mulige spor og umulige muligheder, der ikke kunne tjekkes eller ikke førte nogen vegne! Sådan er det jo ofte. Men man søger efter ét og finder noget andet, og her viste det sig at være rigtig heldigt.

Et heldigt blik på Brejl.dk

Et skifte hos Brejl om mor Else Iversdatter Vandel og hendes familie viste sig at være rigtig interessant. Eller rettere sagt: bortset fra de interessante personer i skiftet var det den nævnte litteratur neden under skiftet, der var rigtig interessant!

“99 Lisbeth Pedersdatter i Ribe. 26.3.1657. No. 20, opslag 179.

Enke efter Christoffer Kjeldsen, [død 21.8.1634].

Hans Gregersen mødte på samtlige arvingers vegne, hvis navne ikke angives.

Gavebrev af 28.8.1631 fra afdødes stedfar Morten [Madsen] Lime, borgmester i Ribe, [død 1639] og mor Else [Iversdatter Vandel] til B:

1 afdødes halvsøster Karen Mortensdatter og til datter af Else [Iversdatter Vandels første ægteskab med Peder Christensen, død 13.2.1601]. B:

2 afdøde Lisbeth Pedersdatter.

Desuden nævnes afdødes halvbror magister Mads Mortensen Lime, [præst i Middelfart og Kavslunde].

Litteratur:

1 Nogle familier med rod i 1500-tallets Ribe. I. Slægten Lime af Ejnar C. Larsen i: *Personalhistorisk Tidsskrift* 1990 side 1-20. Heri side 12ff: Morten Madsen Lime.

2 Nogle familier med rod i 1500-tallets Ribe. III. Slægten Vandel af Ejnar C. Larsen i: *Personalhistorisk Tidsskrift* 1995 side 31-85. Heri side 40ff: Else Iversdatter Vandel” (www.brejl.dk/ribe.html).

Artiklen af Ejnar C. Larsen: ”Nogle familier med rod i 1500-tallets Ribe III” gav endelig nogle brugbare spor.

Selve artiklen havde desværre ikke oplysninger om Hans Knudsen Svane, Niels Knudsen, eller Mette Jensdatter Svane, men en note 223 indeholdt oplysninger, der var guld værd.

Guld Kornene

Ejnar C. Larsens note 223, side 82, sidst i Vandel-artiklen, oplyser:

”... Det var Mette som 10. okt. 1624 blev gift med Niels Frandsen, efter at hun havde været gift med rådmann i Vejle Knud Madsen fra 1606 til 1617, se Vejle rådstuebog 8/11 1626 [fejl dato, det var den 3/11 1626, red.]. Mette kaldes i 1649 Mette salig Niels Frandsens i Rtbg. Nr. 69, d. 17/8 1650, og Ingeborg kaldes samtidig Ingeborg salig Claus Mules. Ingeborg Jensdatter Svane var fra ca. 1626 gift med Claus Hansen Mule i Odense til hans død i 1647. Niels Strangesen angives af Wiberg at være død 1627. I Vejle rådstuebog 8/11 1626 [samme datofejl som ovenfor, red.] er en erklæring af Claus Mule, som må betyde, at han allerede da er gift med Ingeborg...”

Denne note fik alle brikker i vores eftersøgning til at falde på plads. Oplysningerne her var både en stor overraskelse og højst sandsynlige, men de skulle jo tjekkes i den originale kilde, Vejle Rådstuebog, for tiden omkring november 1626. Og her begyndte vanskelighederne, for rådstuebogen befinder sig i Rigsarkivet Viborg, der er ved at omorganisere sine arkivalier. Men en opringning til arkivet afslørede, at Rigsarkivet i København havde en gammel mikrofilm på sin læsesal, som man kunne komme til med det samme og ikke behøvede at bestille i Daisy først. Det var den nemme del, troede vi.

Vejle Rådstuebog fredag den 3. November 1626

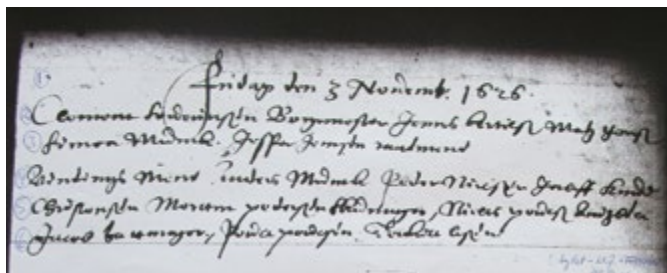
Efter flere udfordringer med den sprøde mikrofilms montering på et antikveret mikrofilm-apparat kunne teksten skimtes i stærkt lyse og mørke områder. Heldigvis var det den rigtige rådstuebog med de samme oplysninger, som Ejnar C. Larsens note nr. 223 havde. Rådstuebogens første side vises her i 3 udsnit i vores bedste forsøg på en tydning – og med stor tak til en særdeles kyndig skrifttyder for assistance:

Udsnit 1: Rådstuebogens dom fra “Fridag den 3. Novemb. 1626” oplyste, at de fremmødte var

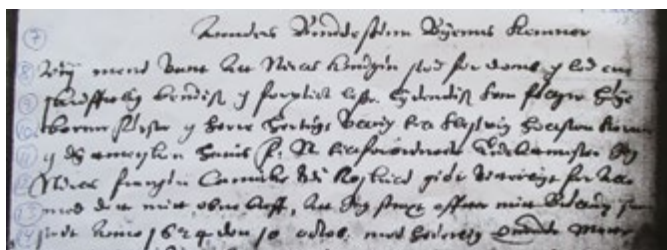
L.2. Clemens Seuerinsøn Borgemester, Jenns Bertils[øn], Matz ...s[øn],

L.3. Simon Munck, Jesper Jensøn raadmend

- L.4. Vindings Mend Anders Munck, Peder Nielsøn Jerleff, Knud
- L.5. Christensøn, Mortten Pedersøn Skumager, Niels Pouls[øn] Amitzbøll(?)
- L.6. Jacob Hattmager, Pouel Poulsøn, Terkel Lassøn(?)

Vejle rådstuebog d. 3. November 1626. Udsnit 1, linje 1-6

Vejle rådstuebog d. 3. November 1626. Udsnit 2, linje 7-14

Udsnit 2: Overskrift på dagens møde var

L. 7. "Annders Bondesøn Byenns Kemner"

Skriveren starter med:

- L. 8. Vij (dvs. 8) mænd vnnt Att Niels Knutzøn stod for demb og lod en
- L. 9. skriffttlig Beuiis og forplict lese, lydendis som følger Høye
- L.10. borne Første og herre Hertug Vllrich fra Slesvig Hollsten Storm[arn?]
- L. 11. og dyttmersken Hans F.N.? tillforordnede Tucktmester. Jeg
- L. 12. Niels Frantzøn Canicke vdi Roskild gjør vitterligt for Alle
- L. 13. med dette mitt obne breff, Att Jeg straxt efftter mitt Brøllup som
- L. 14. stodt Anno 1624 den 10. octob[ris] med hæderlig Quinde Mette

Vejle rådstuebog d. 3. November 1626. Udsnit 3, linje 15-25

- L. 15. Jensdaatter Salig Knud Matzsønns haff[ue]r Opbaarit, og ...(?)
- L. 16. Annamitt Allt dett guttz(?), vere sig Jordeguttz og guld sølff pennge
- L. 17. rede(?) anden løsøre som min stiffbørn Hans Knutzøn Jens Knutzøn
- L. 18. og Marine Knutzdaatter er Arffueligen tilfalden effter dieris S[alige]
- L. 19. Fader Knut Matzøn fordum raadmand vdi Weyle, som beløbber
- L. 20. sig tillsammans vdi Penge beregnitt Ett Tusenne Femb hunder
- L. 21. og fire daller femb skelling till lxiij (dvs. 64) sk. dansch daleren, efftter
- L. 22. den Schifftte bogs lydelse, som paa Skriffppen bleff giortt, og(?)
- L. 23. med(?) dannemend(?) og Børnens Broder Niells Knutzøn, saa lenge(?)
- L. 24. som og Børnens egen Moder min kiere hustru hendis
- L. 25. Vnderskreffuen og bekreffttet, thi tilplictter jeg mig Niels ...

Dette skifte eller denne skriftlige forpligtelse fortsætter to sider endnu. Men allerede med oplysningerne på side 1 faldt oplysningerne på plads i deres rette sammenhæng om ægtefæller og børn/stedbørn.

Det ses, at Knud Madsen og Mette Jensdatter Svane var forældre til Hans Knudsen Svane, født i Vejle 1610.

Hans Knudsen Svanes søskende

Rådstuebogen oplyser tydeligt, at Niels Frandsen havde 4 stedbørn i ægteskabet med Mette Jensdatter Svane: Hans Knudsen, Jens Knudsen og Marine Knudsdaatter foruden deres bror, Niels Knudsen.

Hans Knudsen Svanes stedfar, Niels Frandsen (Quist) fra Roskilde, var søn af 4. lektor theol. ved domkirken i Roskilde, Franciscus Nicolai, og hustru Marine Quist (*Bidrag til Roskilde Domscoles Historie, Indbydelsesskrift* ved Dr. Bloch, Roskilde 1842). Som lærd og sogneprest i Vejle Kirke og tidligere tugtemester for hertug Ulrik, Christian IV's søn, havde han en central plads i byens hierarki og var en værdig ægtemand for hustruen, Mette Jensdatter Svane. Med oplysningerne fra rådstuebogen i Vejle den 3. Nov. 1626 kan det udelukkes, at søsteren Ingeborg Jensdatter Svane kunne have været gift med Niels Frandsen, som oplyst af Rørdam ovenfor. Claus Mule nævnes på sidste del side 3.

Førnævnte Gaarmann oplyser i *Efterretninger om Weile Kiøbstæd ...*, at "Magister Niels Frandsen, Prinds Ulrichs Informator, siden Canonicus i Roeskilde, blev af Kongen kaldet til Sognepræst i Weile 1627, og døde 1642." På side 74 i samme bog oplyser Gaarmann i et "Extract" af Clemens Seuerinsen Vedel at "M. Niels Frandzen kom til Kaldet vide Kongel. Maits. Bref til M. Iffuer Hemmit, date-

Puggaardsgade i Ribe. Her står huse, som stammer tilbage fra den tid, hvor artiklens personer færdedes i byen.

ret Rensborg Ao. 1627 den 19de Januarii att han skulde ordinere hannem til Sognepræst i Vedel i Magister Christens Sted.” Jf. Niels Frandsens forpligtelse over for hustru og stedbørn i Vejle 1626. Denne Clemens Seuerinsen Vedel (borgmesteren fra Niels Frandsens ”forpligt” over for Mette Jensdatter i 1626) havde i 1611 kopieret byens privilegier og andre vigtige dokumenter i en protokol, som han 26. Juni 1631 forærede Vejle by til opbevaring i rådhuset, fordi han ser, at mange af byens bøger er ”... bortkommen og ødet i Ufredstid, som de kejserske havde dem Landet bemægtiget ...” og først forlod i 1629. Extractet af denne protokol viser borgmesterens omsorg for embedet, byen og borgere.

Med Kejserkrigen på nært hold

Rådstuebogens ”forpligt” fra 3. November 1626 fandt sted året før den katastrofale invasion af Wallensteins ”katolske” hær, der besatte, plyndrede og terroriserede op igennem den jyske halvø, som et indirekte resultat af kong Christian IV’s indtræden i Kejserkrigen og hans nederlag ved Lutter am Barenberge, en besættelse, som også ramte Vejle hårdt, så Niels Frandsen og hans Svane-familie flygtede fra Vejle i 1627 (VBH, s. 94, note 12), sandsynligvis i september/oktober, da Jylland blev besat. (Bjerg og Frantzen: ”Danmark i Krig”, s. 86. Politikens forlag, 2005.) Familien flygtede sandsynligvis til Odense, hvor Ingeborg Jensdatter Svane og Claus Mule nok har givet familien husly. Hans Knudsen Svane var da 17 år, og Claus Mule er sandsynligvis æret ved navneopkald af

Hans Knudsen Svanes og Johanne Jensdatters søn Claus.

De 3 søstre: Mette, Ingeborg og Line Jensdatter Svane

Det har været spændende at følge disse spor, og resultatet af vores eftersøgning var en overraskelse for os. Og ikke mindst fordi vi ikke kendte ret meget til Mette Jensdatter Svane i forvejen, og slet ikke søsteren Line, gift Brøndum. Men vi fandt nålen i høstakken. Det er godt at kunne samle de spor, der identificerede de indbyrdes familieforhold, der har været ’usynlige’ i det offentlige rum alt for længe.

Var Mette Jensdatter Svane gift med Anders Jensen Ålborg/Hals i Slagelse?

Der er bevaret en stævningsbog med indkaldelser af arvinger efter Ingeborg Jensdatter Svanes bo 28. august 1654. Her nævnes søsteren Mette som ”sl. M. Andersis i Slagelse”. Slagelse kirkebog oplyser, at Anders Jensen, sognepræst til S. Peders Kirke, var død 23? Marts 1654. (opslag 12), dvs. nogle måneder før indkaldelsen til Ingeborg Svanes skifte.

Det hører med til de mange modstridende oplysninger om Mette Jensdatter Svanes liv, at hun ikke kan have været mor til Anders Jensen Aalborgs 2 sønner, Niels og Jens, for i hvert fald sønnen Niels blev født 1632 i Slagelse, mens Mette Jensdatter stadig var gift med Niels Frandsen, der døde 1642 i Vejle. Herefter er det ikke

sandsynligt, at hun fødte flere børn. (jf. F. E. Hunderup, *Disciple fra Slagelse Lærde Skole*:

"231. Niels Andersen Haels (Nic. Andreæ Halsius), f. 1632 i Slagelse, hvor hans Fader Anders Jensen Haels eller Anders Hansen Aalborg (der findes bl. Rectorer i Helsingør No. 16) da var Sgp. ved St. Peders Kirke. See om ham bl. Rectorer i Odense. Bloch F. G. I, 406.

232. Jens Andersen Haels. Forriges Broder, blev Sgp. i Forslev og Sneslev, Sjell, St. Bloch a. St.")

Ingeborg Jensdatter Svanes arvinger

Vi fandt også ud af, at søsteren Ingeborg sandsynligvis ikke havde nogen børn, i hvert fald ikke nogen efterlevende børn. (jf. G.L. Wad: *Fra Fyns Fortid*, bind 3, s. 387.)

Ved Ingeborg Svanes død i 1654 blev der indkaldt arvinger og kreditorer til boet efter hende. Arvefaldet efter hende fremkaldte adskillige retssager igennem flere år, som det ses i Odense Byfogeds Stævningsbog 1652-55, folio 251 ff, 296, 352.

Her oplyses det bl.a., at "... sl. Ingeb. Claus Mule's Bopæl til i dag havde hidkaldt alle den sal. Arvindes Creditorer samt den sl. Quindes Arvinger, nl. Maren sl. Mag. Nielses i Lund i Skaane og hende selv mundtlig vedtalte, Dorete sl. Mester Wulfgangs af Kbhvn. og nu tilholdendes i Lund og hende der i lige Maade selv mundtlig vedtalte, Mette sl. M. Andersis i Slagelse, som de hende og der mundtlig vedtalte, og Dorete Pedersdatter her i Byen og de hende i lige Maade vedtalte."

Og desuden blev 'hidkaldt' "... bemeldte Ingeborg sl. Claus Mule's Arvinger, nl. M. Hans Svane paa Samsø ..." og "... forne Ingeborg Cl. Mule's Arving, nemlig Mette sl. Mester Nielses i Vedel ..." (*Fra Fyns fortid*, bind III, s. 387)

In memoriam – Svane-familiens epitafier i Vejle Kirke

Epitafierne over Hans Knudsen Svane og familie, over faderen Knud Madsen og over stedfaderen Niels Frandsen Roskilde ville have været en værdifuld kulturarv for vores historie, men de eksisterer ikke mere.

Nationalmuseets værk om Vejle Skt. Nikolaj Kirke oplyser, at der ikke kun var sat en gravsten (nr. 10) i sort kalksten over Hans Knudsen Svane og hans hustru i kirken, men at der også havde været et epitafium (nr. 14) over dem og deres børn, 9 sønner og 3 døtre. Svane-epitafiet beskrives som et monument, der "... betegnedes 1759 som "Et Epitaphium af kunstig Billedhugger Arbejde.", jf. note 160: DaAtlas V, 942-46, Hofm Fund. III, 723-28". Men dette var ikke nok til at forhindre en 'oprydning' i kirkens gravminder.

Hans Knudsen Svanes far, Knud Madsens tavle er ikke bevaret i afskrift. Samme note 160 som ved sønnen ovenfor.

Hans Knudsen Svanes stedfader, sognepræst Niels Frandsen Roskilde (Magister Nicolaus Francisci Roschil-

denis), fik også et epitafium (nr. 12) ved sin begravelse i koret. Vi ved ikke, hvor Mette Jensdatter Svane døde eller blev begravet.

Som sagt eksisterer ingen af disse epitafier mere i Vejle Kirke. Nationalmuseet oplyser lakonisk, at "En gennemgribende restaurering 1791-92 ryddede grundigt ud. Ikke blot fjernedes fra væggene alle de 15 gamle epitafier og talrige gravsten, men også ..." (Vejle Kirke, s. 116)

Vores kulturarv – en broforbindelse til vores forfædre

Historien om borgmester Hans Knudsen Svane og hans aner kan nu folde sig ud, og forbindelsen mellem de 2 gravsten - borgmester Svanes i Vejle og hans bedsteforældres i Ribe - bygger bro hen over 90 års historie til efterkommere i vor tid. Borgmesteren og hans slægt er ikke glemt eller gemt trods århundreders krige, brande, manglende vedligeholdelse, epitafium-jægere og oprydningsklare tider. Der er bevaret mange værdifulde kilder som f.eks. Vejle Rådstuebog, der kan kaste nyt lys og liv over vores kulturarv, vores identitet og vores fælles historie. Stadig flere muligheder for digitaliseret kildemateriale på internettet baner vejen frem til en bedre og bredere 'broforbindelse' til fortidens aner.

Anvendt litteratur i bogform:

C.V. Petersen, red.: Vejle Bys Historie 1327 - 16. August - 1927, udg. 1927, Vejle Schweitzers Bogtrykkeri.

Jytte Skaaning og Bente Klercke Rasmussen: Find din slægt og gør den levende - en håndbog i slægtshistorie, 2. Udg., 2006, Syddansk Universitetsforlag.

Bue Kaae, udgiver: Peder Hegelunds Almanakoptegnelser 1565-1613, bind 1 og 2, udg. 1976, Historisk Samfund for Ribe Amt.

Holger Fr. Rørdam: Historiske Samlinger og Studier vedrørende danske Forhold og Personligheder især i det 17. Aarhundrede, udg. 1891-1902, Gad, bind 4.

Georg Friderich Gaarmann: Efterretninger om Weile Kjøbstæd samlede af Archiv- og andre paalidelige Documenter, udg. 1794, 2014 ekopi (www.bibliotek.dk)

Ejnar C. Larsen: Nogle familier med rod i 1500-tallets Ribe. III. Slægten Vandel. Personalhistorisk Tidsskrift 1995. Ekopi.

Ejnar C. Larsen: Nogle familier med rod i 1500-tallets Ribe. I. Slægten Lime. Personalhistorisk Tidsskrift 1990. Ekopi.

F. E. Hundrup: Biografiske Efterretninger om de fra Slagelse lærde Skole til Universitetet dimitterede Disciple efter trykte og utrykte Kilder samlede af F.E. Hundrup. Roeskilde, 1863. Ekopi. Digitaliseret af Det Kgl. Bibliotek, København. Copyright.

G.L. Wad: Fra Fyns Fortid, bind 3, 1920, Kjøbenhavn.

Nationalmuseet: Vejle Skt. Nikolaj Kirke, Danmarks Kirker. Digitaliseret version. Copyright Natmus.

Tavle over Hans Svanings efterkommere

1 Hans Svanning Professor i retorik, rigshistoriker f. 1503, Svanninge, Fåborg, d. 20 sept 1584, Ribe

- ☐ Marine Sørensdatter Stage f. ca. 1539, d. 4 jul. 1615, Ribe

○ 2 Dorthe Hansdatter Svanning f. 2 mar. 1561, Ribe, d. efter 1600

- ☐ Jens Laugesen Rådmand og tolder i Ribe, f. ca 1545, d. efter 1608

- 3 Anne Jensdatter Svanning

- + Ebbe Jensen

- + Peder Pedersen Hjerting

- 3 Karine Jensdatter Svanning d. 8 okt. 1613

- + Johan Henriksen Vintapper

- 3 Ingeborg Jensdatter Svane f. efter 1577 d. 1654

- + Claus Hansen Mule f. ca 1575 d. 1647

- 3 Mette Jensdatter Svanning f. efter 1577

- ☐ Knud Madsen Borger i Ribe, købmand, skatmester 1577, medlem af De 24 mænd 1578, senere købmand og rådmand i Vejle, d. ca 28 febr 1617, Vejle

- 4 Niels Knudsen Byfoged i Vejle, d. 1652, Vejle

- 4 Hans Knudsen Svane Købmand, rådmand og borgmester i Vejle,

- f. 1610, Vejle, d. 20 mar. 1675, Vejle

- ☐ Johanne Jensdatter f. 1610, Vejle, d. 21 mar. 1689, Vejle

- 5 Jens Hansen Svane d. 1658

- 5 Ingeborg Hansdatter Svane f. 1643, d. 1699

- 5 Maren Hansdatter Svane f. 1639, d. 1687

- 5 Claus Hansen Svane d. 1718, Vejle

- 4 Jens Knudsen Svane

- 4 Maren Knudsdatter Svane

- + Niels Frandsen sognepræst i Vejle og Hornstrup, f. ca 1586, Roskilde, d. 1642, Vejle

- + Anders Jensen Aalborg Hals sognepræst Sct.Peder, Slagelse, f. 1591, Ålborg, d. ca 6 mar. 1654, Slagelse

- 3 Marine Jensdatter Svanning

- + Niels Jørgensen Ærulæus d. 1 fer 1642

- 3 Hans Svanning, den Yngre f. 28 maj 1600 d. 27 el. 29 sept 1676

- + Anna Jensdatter d. 16 sept 1671

- 3 Dorthe Jensdatter Svanning f. 7 febr 1604 d. 26 okt. 1684

- + Arnold Hansen Munthe f. 1590 d. 1629

- + Wolfgang Rhumann f. 1572 d. 4 jul. 1637

- 3 Line Jensdatter Svanning

- + Christen Pedersen Brøndum

Note 1) Dorthe Hansdatter Svannings søskende er udeladt

Note 2) Ægtefællerne til Hans Knudsen Svanes børn er udeladt

Note 3) Niels Knudsen er søn af Knud Madsen, men det er endnu ikke udforsket, om Mette Jensdatter Svanning er hans mor.

Gotisk læseprøve

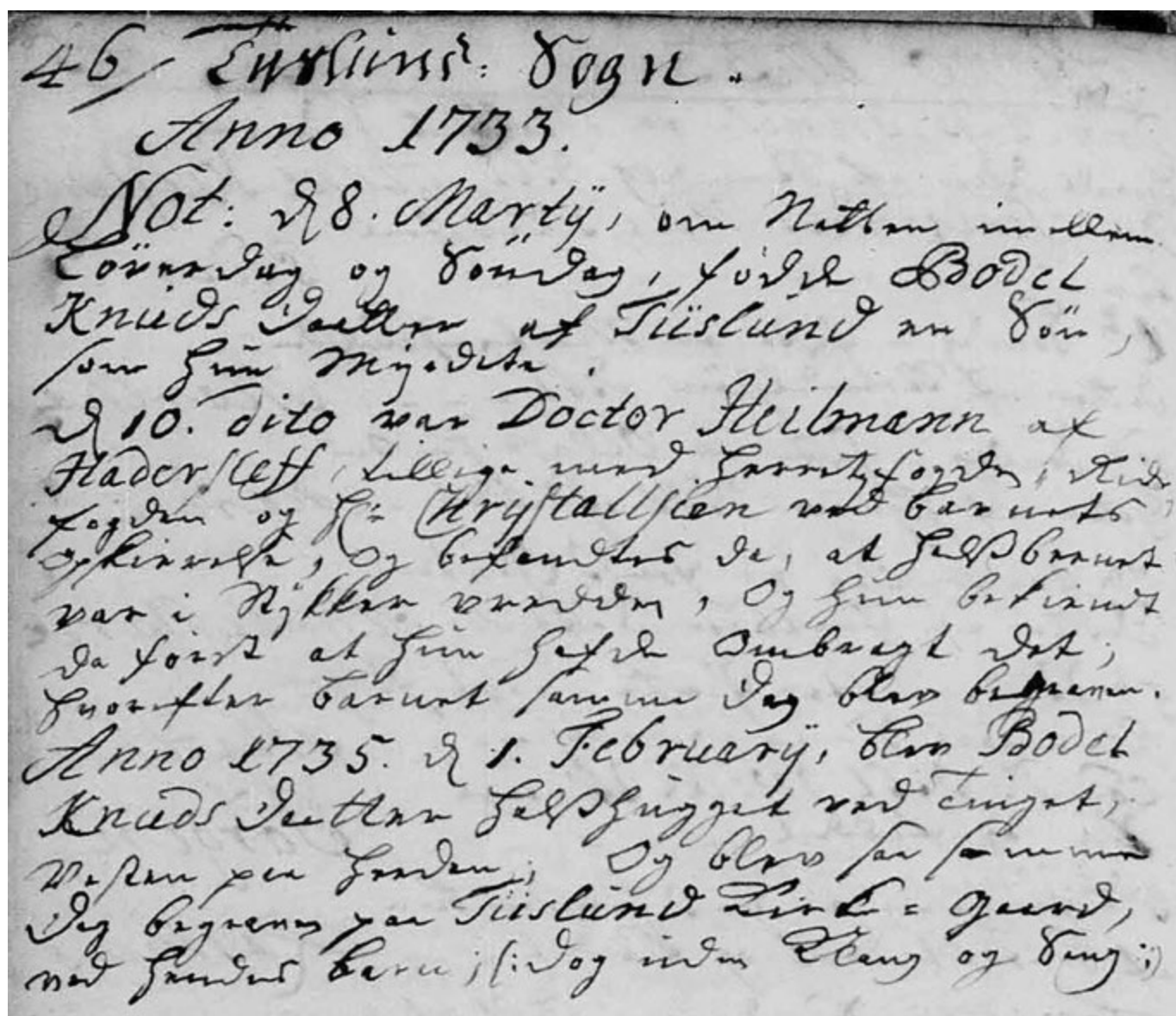
I de gode gamle dage før 1814, hvor kirkebøgerne blev lagt i faste skemaer, kunne nogle præster finde lejlighed til at knytte kommentarer til begivenhederne og fortælle små historier om sognebørnene, som det er tilfældet med dette nummers læseprøve.

Teksten er fra Tislund Sogns hovedministerialbog 1703-1809, Nørre Rangstrup Herred, Haderslev Amt. Den er fundet af Kirsten Sanders og kan ses på opslag 26 på A0.

Læs teksten grundigt igennem. Hvis du ikke får det hele med i første omgang, læser du teksten igen, og efterhånden vil den forhåbentlig åbne sig.

Når du er kommet så langt, som du kan, går du til DIS-Danmarks hjemmeside www.slaegtogdata.dk > Foreningen > Bladet Slægt & Data > Bilag til Slægt & Data, hvor du vil finde den korrekte tydning.

God læselyst!

Udvandring – hvorfor?

Folk har altid krydset landegrænser og slået sig ned i fremmede lande. Unge adelige og højborgerlige drog ud for at studere på universiteter i udlandet, embedsmænd blev sendt ud for at tjene rigets interesser i det fjerne, og håndværkere tog på valsen. Kunstnere fik bevilget legater til dannelsessture til Sydeuropa, og andre havde bare lyst til at udforske den store verden. Der var også dem, der blev forfulgt af religiøse eller politiske årsager, og som måtte søge nye, sikrere græsgange. Det er foregået op gennem århundrederne, i større og mindre ryk, men mest i forholdsvis overskueligt omfang.

Op gennem 1800-tallet fik flytninger over grænserne en anden karakter og et andet mål. Man taler her om udvandring, og målet var gerne fjerne kontinenter. Hvorfor skete det lige her?

Befolkningsoverskud

Den første årsag var, at befolkningen overalt i Europa voksede. Børnedødeligheden var faldet, og sundhedsforholdene blev generelt bedre, hvilket resulterede i en kraftig vækst. Ved landbruget, som stadig var langt det største erhverv, blev man dygtigere til at dyrke jorden effektivt, men der var grænser for, hvor meget man kunne udstykke fra bestående gårde og opdyrke af tidligere hedejord for at skaffe eksistensgrundlag for alle. En folkevandring gik fra landet til byerne, hvor beskæftigelse i industrien kunne sluge en del af befolkningsoverskuddet, men det var slet ikke nok. Og måske heller ikke attraktivt nok for håbefulde og eventyrlystne sjæle? Folk måtte søge ud for at finde sig en regulær levevej.

En anden årsag var, at der ude i verden faktisk lå jord og muligheder, som man bare kunne gå i gang med. Set i bakspejlet kan man nok mene, at man på den måde frarøvede de oprindelige folk deres land, men for den tids unge med gåpåmod var det her, man kunne starte en helt ny tilværelse, fuld af drømme om et bedre liv. Det satte ekstra skub i udvandringerne i sidste halvdel af 1800-tallet, at der var blevet fred i det store udrejsemål, USA, hvor man i 1865 fik afsluttet borgerkrigen mellem Syd- og Nordstaterne.

Det hører også med, at det var muligt både praktisk, teknologisk og økonomisk at lade sig fragte den lange vej over havene til det forjættede land – eller rettere: de forjættede lande. Dampskibe blev hurtigere og bedre, og prismæssigt var det blevet overkommeligt for en del, selv om det stadig krævede en sum penge, som ikke alle var i stand til at skaffe sig.

Ingen udvej for de fattigste

Umiddelbart kunne man måske forestille sig, at det var de ludfattige, der drog afsted, de, der ikke kunne klare sig i hjemlandet og ikke havde andre udveje. Sådan var det dog ikke helt, for de allerfattigste havde simpelthen ikke råd til at betale billetten. De måtte forsøge at hutle sig igennem i hjemlandet. På den anden side er der tydelig forskel i det procentvise antal udvandrere fra forskellige europæiske lande. Norge og Sverige afgav således langt flere end f.eks. Danmark, hvor der dog var store regionale forskelle, og det samme gjaldt et land som Irland sammenholdt med England. Forholdene i disse lande var hårdere og fattigdommen større, og det medførte naturligt nok en større lyst til at rejse ud og søge lykken i det fremmede.

Læs mere

Liv Marit Haakenstad: *Sleksgranskerens Guide til Udvandringen 1825-1930*. Vigmostad & Bjørke, 2013, 436 s. Masser af links til nyttige hjemmesider. Bogen er på letlæst norsk, og selv om der tages udgangspunkt i norske forhold, gælder meget også for danske forhold.

Erik Helmer Pedersen: *Drømmen om Amerika*. Politiken, 1985, 320 s. Om danske udvandrere 1800-1999.

Emigration: oversøiske udvandrere. Red. af Henning Kii-lerich, Herold, 1990, 53 s. Om omfanget af og bevæggrundene til den oversøiske udvandring i 1800- og 1900-tallet fra Skandinavien.

Breve hjem fra danske udvandrere 1850-1950. Red. af Jakob Holm, Forum, 2003, 429 s. Over 200 breve fra danske udvandrere, fra bl.a. Argentina, Indien og USA.

Britta Juul: *En udvandring på tredje klasse*. Slægt & Data, nr. 3 2014.

Henning Bender, tidl. leder af Udvandrerarkivet, har mange gode artikler på sin hjemmeside: henningbender.dk/

Besøg også *Det Danske Udvandrerarkiv*, Arkivstræde 1, 9100 Aalborg. www.udvandrerarkivet.dk/om-det-danske-udvandrerarkiv/

Tema: Udvandring

Udvandring – hvorhen?

Når man fra Europa ville søge ud til fremmede kontinenter, gik den lige vej tværs over Atlanten til God's Own Country, USA. Det var et forbund af tidligere kolonier, som i 1783 havde kæmpet sig fri af britisk overherredømme, og her var rum for alle, der havde vilje til at skabe sig et eksistensgrundlag for sig selv og deres familier. Landet var enormt stort med kæmpemæssige prærieområder, der bare ventede på at blive klargjort til jordbrug og kvægavl, og efterhånden som der kom flere indvandrere, rykkede man længere mod vest. Her kom folk fra hele Europa, ikke mindst fra Østeuropa, hvor visse befolkningsgrupper led under forfølgelser, samt fra Italien og Skandinavien, Tyskland og Irland, hvor fattigdom og overbefolkning truede. I de store år mellem 1880 og 1900 lå tallet for udvandrere fra Europa til USA typisk på 600.000-1.000.000 pr. år.

USA og Canada

USA var et naturligt mål, både fordi der var så meget jord at inddrage, og fordi ideologien, den amerikanske drøm, passede som hånd i handske til folk, der brød op hjemmefra for at søge lykken og kæmpe sig til et liv under bedre forhold. Men USA var ikke det eneste land, udvandrerne stilede mod.

Det var nemt at krydse grænsen til det store nabo-

land mod nord, Canada. Her var landskaber og forhold, der mindede om Danmark, og her endte mange danske udvandrere, ofte sikkert uden at de på forhånd havde bestemt sig for, at det var her, de agtede at slå sig ned.

Længere sydpå var klimaet for varmt for nordboerne, men går vi helt ned til den sydligste del af Sydamerika, Argentina, har folk her kunnet finde sig til rette. I perioden 1880-1930 kom mange europæere til landet, heriblandt også en del danskere.

Down under

Endelig var der landene på den anden side af kloden: Australien og New Zealand. Australien startede som et sted, hvortil englænderne deporterede straffefanger (ikke folk, der var dømt for mord og andre grove forbrydelser, men mere simple ting som f.eks. tyveri). Men efterhånden fulgte almindelige udvandrere trop og begyndte at slå sig ned i det store, tørre land. Nogle kom ligesom i Nordamerika i desperat jagt på guld, og her måtte de ofte deles om pladsen med myreflittige kinesere.

Var man nået helt til Australien, var springet videre til New Zealand ikke stort, og til dette land kom da også en del danskere.

Rejseruter

Der var direkte forbindelser fra København til Amerika (læs om dem i artiklen *Afrejse fra København*), men det var ikke ensbetydende med, at alle udvandrere startede deres lange rejse her. Når du vil følge dine slægtninge på færden og finde dokumentation for rejsen, er det en vigtig brik i puslespillet, hvor de lagde fra land.

Hamborg

En del tog til Hamborg, som havde en stor havn – også for linjer til Australien. Her blev de rejsende registreret, og de kan søges i Hamburg Passenger Lists, 1850-1934. Denne database er søgbar hos Ancestry.com: search.ancestry.com/search/ > Immigration & Travel > Passenger Lists > Hamburg Passenger Lists. Du kan lave en søgning og få en liste over hits, men for at se nærmere på de enkelte poster skal du være abonnent hos Ancestry. Eller bruge servicen *Hjælp med opslag i Ancestry.com* i DIS-Forums Opslag internationalt-gruppe.

NB. Da jeg kort før Slægt & Datas udgivelse testede

søgningen, blev jeg ledt fra den amerikanske Ancestry til den svenske version, hvor vejen til Hamburg-listerne ikke ligger lige for. Men en søgning i kategorien Emigration og immigration bør medtage listerne.

I Vejle fandtes et agentur, Brødrene Mouritzen, for Hamborg-Amerika-linjen. Det førte protokoller over udvandrerne, kendt som Vejle-listerne, og disse er afleveret til Rigsarkivet i Viborg. Listerne er indtastet og er søgbare på nettet (mere om dem i Søgning i Udvandrerdata-basen).

Liverpool

Andre tog til England og rejste tværs over landet til Liverpool, en anden stor udskibningshavn. Du kan søge i engelske arkivalier på www.nationalarchives.gov.uk, hvor der er guider til søgning, men i mange tilfælde bliver man henvist til betalingsdatabaser som Ancestry og findmypast. Nærmere er det under alle omstændigheder at starte søgningen på www.ellisland.org, hvor det vil være oplyst, hvorfra personen rejste. Mere i artiklen om *Ellis Island*.

Afrejsen fra København

Det var naturligt for danskere at rejse fra hovedstaden, og derfor blev København udskibningsstedet for rigtig mange håbefulde udvandrere. I takt med at interessen for at søge ud til det fjerne steg, var der folk, der øjnede en chance for at tjene hurtige kontanter. Udvandrerne stod som regel aldeles uvante overfor at skulle begive sig ud på en lang rejse og købe billetter osv. og var derfor nemme ofre for tilsyneladende fordelagtige tilbud fra tvivlsomme personer og firmaer. Dette førte til en stribe skandalesager, og så groft var snyderiet, at der måtte gribes ind fra højeste sted.

Registrering af udvandrere

Den 1. maj 1868 udstedte Rigsdagen en lov om *Tilsyn med Udvandrerens Befordring*. Alle rejseagenter skulle fremover have en autorisation fra myndighederne, og de skulle – som vore dages rejseselskaber – betale til en fælles fond, som skulle dække udgifterne for udvandrere, der var blevet taget ved næsen. Dertil kom, at alle billetter skulle tjekkes af politiet, og myndighederne skulle endvidere holde øje med, at standarden på skibene havde et rimeligt niveau.

Efter 1868 er alle danske udvandrere, der rejste fra København, altså omhyggeligt registrerede med navn, alder, hjemsted og bestemmelsessted. Og naturligvis også afrejsedatoen. Alle protokollerne er bevaret, hvilket betyder, at vi i Danmark har et ganske enestående overblik over, hvem der rejste og hvorfra og hvorhen.

En broget flok

Hvem var det så, der vinkede farvel til fædrelandet i Københavns havn? Det var en broget flok, mænd og kvinder i forskellige aldersklasser og af forskellige erhverv. Nogle rejste alene, andre sammen med søskende eller venner, og endelig kunne der være ægte-

par med børn. Men yngre mænd vejede tungest i statistikken; i nogle tilfælde rejste en mand i forvejen for at sondere terrænet og skaffe sig en levevej, før hans kone kunne følge efter. Endelig kan nævnes en lille gruppe af sorte får, som på det offentlige eller familiens bekostning blev sendt afsted, så de ikke skulle forårsage mere ballade hjemme. Om de danske udvandrere skriver Henning Bender i artiklen *Udvandring – 1868* på hjemmesiden henningbender.dk:

De danske indvandrere var [...] i reglen relativt velhavende og veluddannede og placerede sig derfor solidt i den amerikanske middelklasse. Det betyder derfor, at den herskende fortælling, der stammer fra Vilhelm Moberg, om fattige udvandrere, der flygtede fra trange kår derhjemme, passer dårligt på datidens danske udvandrere. De rejste for at få det endnu bedre.

Søgning i udvandrerdatabasen

Københavns Politis Udvandrerprotokoller er ført i perioden 1868-1940, og af disse er protokollerne op til 1908 indtil videre indtastet. Dermed er et flertal af danske udvandring gjort søgbare; de sidste årgange venter på, at nogen gør indtastningen til et projekt.

Søgebasen finder du hos Det Danske Udvandrerarkiv www.udvandrerarkivet.dk/udvandrerprotokollerne/ (også adgang via Dansk Demografisk Database > Andre databaser). Du kan søge på alle de oplysninger, som udvandrerne skulle give fra sig, men som ved mange andre databaser bør du være forsigtig med at indtaste mere end det nødvendige. Rammer du ikke plet med din stavemåde, eller har personen givet forkerte eller ufuldstændige oplysninger, får du intet ud af din søgning. Bemærk, at du ved at indtaste et stednavn i felterne for sidste opholdssted, sogn eller amt, kan danne dig et overblik over udvandringen fra stedet. Det kan være interessant, ikke mindst hvis du arbejder med en landsby eller et mindre sted.

Vejle-listerne er ligeledes søgbare. Der er link til dem både fra DDD og fra Udvandrerarkivets søgeside (nederst på siden). Søgningen er lidt enklere, idet du her kun kan søge på navn, stilling, sogn og år. Databasen dækker perioden 1879-1887 og indeholder i alt 4.087 personer.

I 1890 malede Edvard Petersen sit berømte billede, der viser grupper af udvandrere, som venter på afrejsen på Larsens Plads i København (originalen findes på AroS).

Tema: Udvandring

Ankomst til Amerika

På den anden side af Atlanten stod man klar til at tage imod indvandrerstrømmen. New York var den helt store ankomsthavn, selv om også andre amerikanske østkystbyer og canadiske Quebec blev brugt.

I starten var der jord og plads til alle, og man tog imod med nogenlunde åbne arme, men da tilstrømningen fortsatte, måtte der strammes op. Folk, der ville ind i landet, forventedes at kunne klare sig selv; deres sundhedstilstand skulle være i orden, og de skulle helst medbringe et vist beløb i kontanter. I 1875 bestemte en lov, at kriminelle, prostituerede og kinesiske kontraktarbejdere (indvandringen fra Kina til det vestlige USA var også voldsom) ikke kunne få adgang til landet, og i 1882 blev den udvidet til også at omfatte idioter (den tids sprogbrug for udviklingshæmmede) og fattige; hvis man ville være sikker på at blive lukket ind, gjorde man klogt i at medbringe mindst 30 dollars.

Castle Garden og Ellis Island

I perioden 1855-1890 var Castle Garden på sydspidsen af Manhattan modtagestation i New York. Her blev immigranterne undersøgt af læger, og havde de fysiske skavanker, fik de kun indrejsetilladelse, hvis de kunne garantere for, at en anden person ville tage sig af dem. Med positivt resultat af undersøgelsen blev indvandrerne registreret og kunne drage videre ind i landet.

Castle Garden blev lukket 1890, da kapaciteten var for lille til at håndtere strømmen af indvandrere, og to år senere åbnede modtagestationen på Ellis Island i indsejlingen til New York. Dette sted blev indtil 1920'erne den helt store sluse ind i USA. Mens indvandringen var på sit højeste i 1903-1914 blev mellem 5.000 og 7.000 mennesker undersøgt og registreret – dagligt!

Lægeundersøgelse og personkontrol

Der var en fast procedure, når et skib lagde til. Passagererne samlede deres bagage og blev krydset af på passagerlisten, hvorefter de fik et nummer og kunne gå i land. Her ventede en omfattende lægeundersøgelse og en personkontrol, der samlet typisk kunne tage 3-5 timer. Personundersøgelsen gik ud på, at myndighederne ville sikre sig, at den person, de havde foran sig, også passede med de oplysninger, vedkommende havde givet. Endelig blev indvandrerne spurgt, om de havde penge, havde siddet i fængsel, og om de havde et arbejde.

80 % slap uden videre igennem nåleøjet, mens resten måtte afvente yderligere undersøgelser. Slutresultatet var det trods alt opløftende, at kun ca. 2 % måtte vende tilbage til det land, de kom fra. For de 98 % kunne det nye liv begynde.

Skibene

Dampskibe havde i sidste halvdel af 1800-tallet, hvor udvandringen for alvor tog fart, taget over efter sejlskibene, og det betød, at sejltiden nu kun var ca. 1/5 af den, som man tidligere måtte døje med. Men det var bestemt ikke noget luksuskrydstogt, udvandrerne begav sig ud på. De fleste måtte tage til takke med tredje klasse på overfarten, og skibene var normalt overfyldte, hvorfor den i forvejen knappe plads blev endnu knappere. Man sov og opholdt sig i store rum sammen med et utal af andre rejsende, og hygiejnen var derved. Smitsomme sygdomme havde let spil og kunne sammen med søsyge gøre rejsen til en drøj oplevelse. Standarden blev dog gradvist forbedret.

Hvis du vil have et billede af det skib, dine slægtninge sejlede med, kan du finde det – og bestille en kopi af det – på søgesiden ellisland.org. Forudsat, at de tog turen over New York.

Sådan kunne sovepladserne se ud på et udvandrer-skib midt i 1800-tallet. Rekonstruktion på Immigrant Museum i Melbourne.

Søgning på Ellis Island

Castle Garden har en søgeside med adgang til informationer om 11 millioner immigranter på www.castlegarden.org. Man kan søge på skib, afrejsehavn, navn, stilling og sted og land for seneste bopæl, men søgemaskinen har, når jeg har prøvet den, været tung at danse med og ofte resulteret i en fejlmeddelelse.

Det får man ikke på www.ellisland.org, der dækker perioden 1892-1926. Her starter søgningen med den helt enkle søgeformular, der udelukkende har felter til for- og efternavne. Får du alt for mange hits, kan du siden afgrænse søgningen (*Narrow your Search*). Wizard giver mulighed for at afgrænse i forhold til bl.a. køn, civilstatus og alder, og ved hjælp af filteret kan du medtage alternative stavemåder m.v. Straks i oversigten får du navn, ankomstår, udrejsehavn og navn på skibet, og du kan desuden klikke dig videre til et billede af skibet og scanninger af de originale passagerlister, hvis

du ikke foretrækker at springe håndskrevne liste over og gå til den indtastede tekstversion. Bemærk dog, at du ikke får alle oplysninger fra listen med, hvis du nøjes med den indtastede. Heller ikke, hvis du klikker på det lille info-ikon ud for hver passager.

Passagerlisterne, der ændrer sig gennem tiden, afspejler, hvad de amerikanske myndigheder har haft behov for at vide om indvandrerne. Med andre ord: hvad man var på vagt over for. Folk skulle gøre rede for, hvor mange penge de medbragte, og måske også for, hvem der havde betalt billetten. Havde de et bestemmelsessted i USA, og skulle de måske besøge en slægting eller ven? I 1914, hvor Svend Aage Nielsen fra søgningen på billedet landede i New York, lød et par af spørgsmålene, om han var polygamist eller anarkist?

Ud over søgebasen rummer siden forskellige informationer om Ellis Island, om stedets historie og udvalgte indvandreres personlige historier.

The screenshot shows the 'PASSENGER SEARCH' interface. The search criteria are 'svend aage' and 'nielsen'. The results table shows the following data:

NAME	ARRIVED	LAST PLACE OF RESIDENCE / BIRTH PLACE	SHIP NAME	ACTION
Nielsen, Robert Svend Aage	1905	Cupby	Oceanic	[Info] [Image] [Document]
Nielsen, Svend Aage Christian	1914	Ropenbaum, Denmark	Adriatic	[Info] [Image] [Document]
Nielsen, Svend Aage Georg	1919	Copenhagen	Oscar II	[Info] [Image] [Document]
Nielsen, Svend Aage	1931	Denmark	Majestic	[Info] [Image] [Document]

Her er søgt på Svend Aage Nielsen i Ellisland-databasen. De første 3 af 134 matches vises. Til venstre for navnene ses info-ikonet og til højre de små ikoner, der fører til passagerlister og skibsbilleder. Under søgefeltet er afgrænsningsmulighederne placeret.

Mormoner

Rigtigt mange mormoner udvandrede fra Danmark til USA. Faktisk var de fleste af de ca. 21.000, som udvandrede før 1868, mormoner. For perioderne 1868-1872 og efter 1894 kan de findes i udvandrerdata-basen, mens der i 1873-94 blev ført særskilte lister. De er registreret af LDS-kirken i Utah, og den flittige Aure-

lia Clemons har indtastet disse lister. De kan ses på hendes hjemmeside aurelia.dis-danmark.dk med link fra forsiden – *Emigration from Scandinavian Mission – LDS*. Her er oplysninger om navn, alder og stilling, men ikke præcise data vedrørende hjemso. Udvandrerne er samlet i grupper efter, hvilken mission de er rejst med.

Tema: Udvandring

Tilværelsen i det nye land

Vel ankommen og lykkeligt lukket ind i det forjættede land gjaldt det om at finde en beskæftigelse, der kunne sikre en tilværelse, som var bedre end den, hjemlandet havde stillet i udsigt.

Mange danske udvandrere var landbrugere, og de tog vestpå til prærieområderne, stater som Wisconsin, Iowa, Nebraska og Minnesota. Det var billigt at etablere sig; økonomen V.A. Falbe-Hansen fortalte i et foredrag i 1873: "Enhver Nybygger kan efter den saakaldte "Homesteadlov" optage et vist Kvantum Jord, indtil 160 Akres, af Regeringens Land, kun mod at betale et lille Gebyr, 14 Dollars, og med den Forpligtelse i en vis Tid at bo der, indhegne og opdyrke det. Han kan ogsaa købe Land enten af Staten, af Jærnbankompagnierne eller de talrige private Landkompagnier, Prisen varierer da i Almindelighed mellem 1 ¼ og 10 Dollars pr. Akre, efter Jordens Godhed og Beliggenhed; Betalingsvilkårene ere altid særdeles lempelige. Med en Sum af omtrent 800 Dollars kan en Mand begynde som Nybygger, optage Homestead eller købe Land, bygge sig en Træhytte, købe et Par Oxer, de nødvendigste Redskaber, Saakorn for Sommeren; og Arbejdslønnen er saa høj, at en flink og sparsommelig Mand i Løbet af 2 á 3 Aar uden Vanskelighed kan opspare en Sum." (citeret efter Wikipedias artikel om Udvandring). Hvis man ikke var uheldig eller meget fattig, havde man altså en rimelig mulighed for at skabe sig en god tilværelse.

Vestpå

Turen gik vestpå for mange danske udvandrere, og da jorden var ved at være optaget omkring de store søer, rejste man videre vestpå til Californien, hvor byen Solvang, anlagt af danskere i 1911, i dag ligger som et sted, der sætter en ære i at holde fast i det Danmark, man engang forlod.

Nogle danskere vendte hjem til fædrelandet igen, men mange flere blev, og når man skal forsøge at følge deres spor, kan det have sine vanskeligheder. Landet er stort, og der er millionvis af personer i diverse stater at søge blandt. Det gør det ikke nemmere, at mange amerikaniserede deres navne ved ankomsten, og kvinder, der giftede sig til et nyt navn, kunne blive nærmest usynlige.

Søgemuligheder

Du kan forsøge dig med de gratis muligheder på familysearch.org. Vælg fanebladet Search og klik herefter på Browse all published collections. Du får nu en oversigt over indholdet af kilder på siden, og du kan afgrænse via sted, tidsrum og arkivalietyper (Collections). Endelig kan du ønske kun at søge i kilder med billeder/scanninger ved at markere Only collections with images. Start med at vælge USA og derefter evt. stat. Herefter kan du vælge kilde. Folketællinger (Census) giver sig selv, men også Birth, Marriage & Death (kirkebogsoplysninger) og Military (militærkilder) kan være givtige.

Interiør fra en bjælkehytte på prærien. Det var i en sådan bolig, mange nybyggere måtte starte deres nye tilværelse (Norsk Wikipedia).

Tema: Udvandring

En nemmere og mere omfattende mulighed er at benytte tilbuddet for DIS-Danmarks medlemmer om opslag i den store betalingsdatabase ancestry.com. Databasen giver adgang til et væld af amerikanske og udenlandske kilder, folketællinger, kirkebøger, nekrolo-

ger, militærkilder, indvandrerarkiver m.v. Du finder tilbuddet i DIS-Forums gruppe Opslag Internationalt, hvor du skal være logget på som medlem for at få adgang. To kyndige brugere af databasen sidder klar til at hjælpe dig med dine spørgsmål.

The screenshot shows the FamilySearch website interface. At the top, there are navigation links for 'Family Tree', 'Memories', 'Search', and 'Indexing'. Below this is a search bar and a 'Sign In / Free Account' button. The main content area is titled 'Historical Record Collections' and lists various records for Alabama. On the left side, there is a sidebar with filters for 'Place', 'Date', 'Collections', and 'Availability'. The main list includes records such as 'Alabama Births and Christenings, 1881-1930', 'Alabama Civil War Service Records of Confederate Soldiers, 1863-1865', 'Alabama Civil War Service Records of Union Soldiers, 1861-1865', 'Alabama Deaths and Burials, 1881-1952', 'Alabama Deaths, 1908-1974', 'Alabama Estate Files, 1830-1976', 'Alabama Marriages, 1816-1967', 'Alabama Probate Records, 1809-1985', 'Alabama State Census, 1895', 'Alabama State Census, 1866', 'Alabama, County Marriages, 1809-1950', 'Alabama, Freedmen's Bureau, Field Office Records, 1865-1872', 'Alabama, Jefferson County Circuit Court Papers, 1870-1916', 'Alabama, Madison County Chancery and Circuit Court Records, 1829-1968', 'Alabama, Mobile Magnolia Cemetery Interment Cards, 1836-1995', 'Alabama, Sumter County Circuit Court Files, 1843-1950', 'Arizona, Vital Records, 1876-1959', and 'Alabama Census, 1930'. Each entry includes a title, a count of records, and a 'Last Updated' date.

Et opslag i kilderne på FamilySearch. Søgningen afgrænses ved at vælge sted, tid og kildetype fra panelet i venstre side. Ved de poster, hvor der står *Browse Images* i kolonnen *Records* til højre, kan du gå direkte til de scannede kilder.

Udvandring før i tiden

Når vi taler om udvandring, tænker vi normalt på de store folkevandringer op gennem 1800-tallet og starten af 1900-tallet. Men faktisk har der været store udvandring endnu tidligere.

En sådan fandt sted fra Danmark til Holland i 16-1700-årene. Amsterdam og andre hollandske byer var økonomiske kraftcentre, som sugede håbefulde jobsøgende til sig. Det skønnes, at omkring 50.000 danskere søgte lykken i Holland, 60 % af dem fra Jylland. Der var mange sømænd blandt udvandrerne, men også landarbejdere, håndværkere og tjenestefolk af begge køn begav sig ud på rejsen. For mange af dem betød det ikke, at de fandt lykken; de kom som andre indvandrere til at tilhøre proletariatet.

Denne udvandring, som kan levere en forklaring, hvis en slægtning er forsvundet sporløst i perioden, har ikke haft historieskrivernes store bevågenhed, men mag. scient. Max Pedersen har skrevet flere artikler om emnet i bl.a. Jyllands-Posten og Weekendavisen. Du kan læse dem online, hvis du logger dig ind på bibliotek.dk (opret en gratis profil på søgesiden, hvis du ikke allerede har en), vælger fanebladet *Artikler* og søger på forfatter: Max Pedersen.

En dansk udvandrer, der mødte en hård skæbne i det fremmede. 18-årige Else Christiansdatter ankom i april 1664 til Amsterdam i håb om at finde arbejde. Et par uger efter blev hun henrettet for drab på værtinden på det pensionat, hun havde lejet sig ind på. Hendes forklaring om, at drabet skete i selvforsvar, blev ikke godtaget. Men hendes lig på galgepladsen blev tegnet af selveste Rembrandt, og hun opnåede dermed status som den eneste dansker, der har stået model for den store maler.

Tema: Udvandring

Andre lande

Flertallet af danske udvandrere stilede mod USA; i den store periode 1868-1909 gjaldt det 91 % (206.493 personer). Men ca. 20.000 søgte andre steder hen på kloden, og her var de fortrukne lande Canada, som modtog godt 3 % af de danske udvandrere, Argentina, Australien og New Zealand med mellem 1,7 og 1,1 % (kilde: Henning Bender: henningbender.dk). Når du finder en person i den danske udvandrerdatabase, vil destinationen være angivet.

Kilderne vedrørende USA er umiddelbart nemmest at gå til, da de kan studeres via ancestry.com, men det er også muligt at gå på opdagelse i de øvrige lande. Inden du starter, kan det være en god ide at sætte sig lidt ind i landets forhold, hvilket du f.eks. kan gøre ved at besøge websiden Cyndi's List (cyndislist.com). Her finder du et stort udvalg af relevante links, og du kan gå ind via land eller emne, som det passer dig. Bemærk, at siden også indeholder betalingsider – ude omkring i verden er søgemulighederne ikke nødvendigvis frit tilgængelige.

En anden helt gratis mulighed er mormonernes FamilySearch.org, hvor du kan søge i alverdens lande. Tast et navn og udfyld Country-feltet med det ønskede land. Og se, om der er held ved søgningen. Det koster ikke noget at forsøge.

Canada

Den nordlige nabo til USA blev et mål, da jorden i Guds eget land var ved at være afsat omkring århundredskiftet 1900. I USA blev man op gennem 1900-tallet stadig mere restriktive mht. indvandring, men i Canada var mulighederne fortsat åbne. Nogle rejste direkte til byerne Quebec, Montreal og Halifax, mens andre startede i USA og krydsede grænsen nordpå. Flest danske udvandrere finder man i de vestlige stater, British Columbia og Alberta.

Canada er godt dækket ind af ancestry.com, i hvis database du som DIS-medlem kan få gratis hjælp til opslag.

Argentina

bød på naturforhold, der gjorde det muligt at leve som landmænd. De fleste danskere slog sig ned i et forholdsvis afgrænset område, specielt amtet Tres Arro-

jos, hvor de dannede små samfund, der satte endnu større ære i at holde danskheden i hævd end i Nordamerika, hvor danskerne var blandt de førende, når det gjaldt integration og tilpasning til det nye samfund.

Marianne Hesselholt har skrevet en fin biografisk roman i to bind om den første danske indvandrer i Argentina, Hans Christian Fugl, der blev en foregangsmand i det fremmede: *Fugl i Danmark* og *Fugl i Argentina*.

Australien

Det store land på den anden side af kloden holdt dørene åbne længe efter, at Amerikas Forenede Stater havde lukket sine. Det startede med deportation af folk, der var dømt for mindre forseelser (typisk tyveri), fra England i slutningen af 1700-tallet, men landet blev hurtigt et mål for 'almindelige' udvandrere, og det fortsatte op gennem 1900-tallet.

I Slægt & Data, nr. 4 2009 fortalte Henning Karlby om Slægtsforskning i Australien og præsenterede søgesiden naa.gov.au, som de statslige arkiver i Australien står bag. Sidens design er ændret siden, og der er kommet flere arkivalier til, men det gælder stadig, at den er en flot og gratis indgang til at søge familie down under. Det er fortsat en god ide at registrere sig som bruger, da man herved opnår flere fordele og kan få kopier af arkivalier tilsendt.

Immigration Museum i Melbourne er afgjort et besøg værd, hvis du er på de kanter.

New Zealand

Små grupper danskere nåede så langt væk fra hjemlandet, som det overhovedet var muligt, til New Zealand. Sammen med norske udvandrere grundlagde nogle danske familier i 1872 byen Dannevirke lidt nord for den nuværende hovedstad Wellington. Byen har i dag et umiskendeligt dansk præg; et stort skilt med en viking byder velkommen til byen, og en mølle fylder i gadebilledet, men til gengæld er der ikke mange danske navne på forretningsskiltene i byen.

Byen har et lille museum, Dannevirke Gallery of History, hvor man har mange billeder, passagerlister og andre arkivalier vedrørende indvandrerne, og hvor der er hjælpsomme frivillige til at passe biksen. Næsten som at besøge et lokalarkiv herhjemme.

Leder du efter slægtninge og spekulerer på, om andre forsker i det samme som dig?

Af Jørgen Kristensen,
DIS-Træf koordinatør
kristensen@dis-danmark.dk

DIS-træf er en søgbar database, som medlemmer af DIS-Danmark kan indsende deres slægtsoplysninger til. Den er ikke nogen direkte kilde, så man opfordres til at kontakte den forsker, der har indsendt oplysninger om personer, man selv er interesseret i. Ikke desto mindre er tjenesten et godt redskab for slægtsforskere, så den er et besøg værd. Tjenesten kan give dig et fingerpeg om slægtsforbindelser, og om hvem du skal kontakte for dataudveksling. Databasen er søgbar for alle, men medlemmer kan se flere detaljer. Har du indsendt dine egne data, kan du også klatre ind i andre forskeres familietræer.

Danmarks hjemmeside www.slaegtogdata.dk og derefter *Søg i DIS-Træf*. Husk at logge på med dit brugernavn og password. Når du er logget ind, kan du komme i kontakt med andre, der forsker i samme slægter som dig. Tjenesten giver dig et overblik over, hvilke andre slægtsforskere der arbejder med samme slægt som dig, og de kan give dig feedback, så du kan forbedre dine egen data.

Nye oplysninger vil blive tilføjet løbende i databasen, så vi ser gerne, at medlemmerne indsender deres slægtsfil årligt, eller når der er en opdatering i form af rettelser eller flere nye personer

Let at bidrage

Når du vil bidrage med oplysninger, opretter du en GEDCOM fil fra dit slægtsforskningsprogram og indsender den via DIS-Danmarks hjemmeside. Du behøver ikke at fjerne stadig levende personer fra GEDCOM-filen; de bliver fjernet, før dine data tilføjes databasen.

Se DIS-Danmarks hjemmeside:
www.slaegtogdata.dk/vaerktoejer/dis-traef.

Kontakt med andre slægtsforskere

DIS-Træf laves i samarbejde med DIS-Norge og ligger på deres hjemmeside.

Du kommer til siden ved klikke på Værktøjer på DIS-

Søg i DIS-Træf på nettet

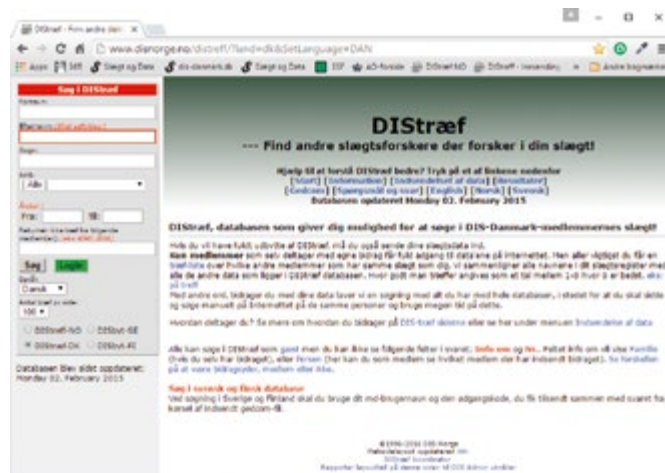
Alle kan søge i DIS-Træf, men der er forskel på, hvad man får at se. Her er nogle tips til at få et godt resultat ud af søgningerne.

Søgetjenesten på internettet fungerer som en hjælp til at finde andre mennesker, som du har slægtninge fælles med, og som du kan samarbejde om. Tag derfor kontakt til dem, som har data af interesse; det gør det hele mere interessant, og du kan selv bidrage med data og dermed gøre tjenesten bedre. Du får også større fordel af tjenesten, da bidragsydere har adgang til flere oplysninger.

Fig. 1 viser søgesiden med søgefelterne i venstre side. Er du medlem, så starter du med at trykke på den grønne Login-knap. Hvis du ikke kan huske dit brugernavn eller adgangskode, kan du skrive til DIS-Træf og bede om et nyt via hjemmesiden, www.slaegtogdata.dk > værktøjer > dis-traef > Bestil adgangskode til DIS-Træf. Bemærk, at du skal have et særligt login til DIS-Træf; dit login til www.slaegtogdata.dk er ikke nok.

Du kan undlade at udfylde alle andre søgefelter end

Efternavn. Dette felt skal indeholde mindst 2 tegn. Specialtegn kan ikke anvendes blandt de første 3 tegn i Efternavn-feltet, men herefter kan * og ? bruges som joker-tegn, hvis du er usikker på stavemåden.

Søgning i hele Skandinavien

Alle de nordiske lande arbejder sammen, så vi kan søge i hinandens databaser, men der er stadig nogle forskelle mellem landene.

Norge og Danmark samarbejder om deres baser (DIStreff og DIS-Træf). Den fælles database indeholder data om personer både i og uden for de respektive lande.

Föreningen DIS (Sverige) har databasen Disbyt for Sverige og Finland. I denne database findes en begrænset mængde oplysninger om personer uden for disse lande. Nordmænd og danskere, der er registreret i Disbyt, er ikke registreret med den samme detaljeringsgrad som i den norske DIStreff.

Fra søgesiden side kan man vælge at søge i alle fire databaser. Under Søg-knappen vil du finde denne mulighed. Man kan dog kun søge i en database ad gangen og skal være logget ind inden.

Navne og årstal

Nogle gange er det godt at være konkret og udfylde de tomme felter med masser af tekst. Dette gælder især, hvis du arbejder med meget gængse navne og har behov for at begrænse dine søgeresultater til nogle få stykker.

Andre gange betaler det sig at være mere vag, så du finder flere mulige kandidater til søgningen.

Mange staver navne og stednavne forskelligt. Når du søger på et navn som f.eks. Kristoffer/Christopher, kan du med fordel taste: *risto* og for Kristian/Christian taste *ristian*. I DIS-Træf er stednavne organiseret efter følgende rækkefølge: sted, sogn, herred, amt, land, men under søgningen kan et par af disse udelades. Start evt. med at undlade at søge på sognet, medmindre du konkret ønsker at finde folk inden for dette sogn. Hvis du ved første søgninger uden sogn finder noget interessant i et bestemt sogn, kan du altid tilføje sognenavnet senere.

Hvis du ved, hvornår personen levede, kan du indtaste det ene eller begge årstal i Til- og Fra-felterne under Årstal. Vidste du, at personen døde i 1875, så tast 1875 i Til-feltet; er personen født efter 1780, så tast i 1780 i Fra-feltet. Det er klogt at trække fra nogle år fra i Fra-feltet og omvendt tilføje nogle år til Til-feltet for at fange mulige fejkilder.

Før der iværksættes en søgning, er det godt at være klar over, hvad forskellige brugere kan se. Vi skelner mellem gæster, medlemmer og dem, der har bidraget med data. Det er således, at disse forskellige grupper af brugere kan se/har adgang til følgende:

1. Gæsterne – kan se, at der er data om en person

2. Medlemmer – som ovenfor; kan desuden se nærmere på oplysningerne om en person.
3. Medlemmer, der har bidraget – får derudover adgang til oplysninger om familien og kan klatre i stamtræer.

Et eksempel

Jeg søger efter en Christian Lund, født på Bornholm. Jeg kan vælge sogn eller land eller lade være. Strengt taget har jeg ikke brug for at vælge sogn. Alle, der søger, får skemaet, som er vist i fig. 3, men for gæster vil feltet *Info om yderst til højre* (hvor der står *Familie* med blå) være tomt; de får kun oplysninger om personens navn, sogn, område og periode. Og der er ingen muligheder for at gå tættere på de enkelte personer. For medlemmer, der ikke har bidraget til databasen, vil der stå *Person i*

Navn	Født	Død	Sted	Info om yderst til højre
Christian Ehrenfeld	Lund	Brande	Valk, Danmark	1823 1889 Familie
Christian Beier	Lund	Hår	Tønder, Danmark	1800 4222 Familie
Christian Ehrenfeld	Lund	Brande	Valk, Danmark	1823 1889 Familie
Christian Ehrenfeld	Lund	Norling	Valk, Danmark	1823 1889 Familie
Christian Vilhelm	Lund	København	København, Danmark	1797-6-1799 0503 Familie
Christian Hartvig	Lund	Norrlige	Stockholm, Sverige	1845-1855 0502 Familie
Christian Hansen	Lund	Hagstrup	Haderslev, Danmark	1825 8075 Familie
Christian Frederik	Lund	København	København, Danmark	1809-1810 0502 Familie
Christian Vilhelm	Lund	Høbbelam	Viborg, Danmark	1832 0502 Familie
Christian Frederik	Lund	København	København, Danmark	1797-1799 0502 Familie
Christian	Lund	Lundsløb	Årslev, Danmark	1807-6-1794 0502 Familie
Christian	Rederens Lund Mark	Årving, Sverige	Årving, Sverige	1845 3884 Familie
Christian Beier	Lund	Emmerlev	Tønder, Danmark	1800-1927 0502 Familie
Christian Hjortholm	Lund	Hindsted	Årving, Danmark	1843 0502 Familie
Christian Frederik	Lund	Jernløjsgen	København, Danmark	1809 0502 Familie
Christian Hansen	Lund	Årving	Årving, Danmark	1798-6-1840 7088 Familie
Christian Emil	Lund	Narresundby kobst	Årving, Danmark	0580 0502 Familie
Christian Frederik Johannes	Lund	Norling kobst	Sundby, Danmark	1852 4372 Familie
Christian Hjortholm	Lund	Hannum	Årving, Danmark	1838 0502 Familie
Christian Emil	Lund	Hår	Årving, Danmark	0590 0502 Familie
Christian Ehrenfeld	Lund	Emmerlev	Årving, Danmark	1815 0502 Familie
Christian	Lund	Hindsted	Hindsted, Danmark	1798 0502 Familie
Christian Ehrenfeld	Lund	Emmerlev	Årving, Danmark	1815 0502 Familie

Info-feltet.

Men når du er logget ind, får du ved at trykke på *Familie* et familieark (fig. 4). Hovedperson vises i et gult felt, far i blå, mor rødt (forældrene er ikke med i eksemplet), eventuelle ægtefæller/partnere er vist i et grønt felt. Børn anføres nedenfor. Måske savner du nogle børn? Forklaringen kan være, at de stadig kan være levende eller er døde for kort tid siden.

Lidt om resultaterne som kommer på skærmen.

Jeg har valgt Christian Hartvig Lund, som skulle være født i Rø herred på Bornholm, (hustruen er født samme sted), men her er placeret i Sverige. Det skyldes, at bidragsyderen ikke har været omhyggelig med stednavnene i sin database (Rø/Rö kan også ligge i Stockholm, hvor for man skal huske at tilføje land).

Øverst kan man se navnet på det medlem, som har bidraget med posten, og der er post- og mailadresse, så vedkommende nemt kan kontaktes.

Bidragsydere får vist datoer i stedet for årstal, begiven-

Medlemmer 05003 i DIS-Danmark		indlogget: 28.04.12 (ng)	
60086 AGERBY			
Hænder et bidragsydets adresse		Bidragsydets mail	
Familieoversigt for Christian Hartvig Lund			
Sift m.		Ehrenfeld Christian Beier	
Partner s.l.		1823 i. År, Stockholm, Sverige	
		1823 i. År, Stockholm, Sverige	
Elen Caroline Lund			
1823 i. År, Stockholm, Sverige		1823 i. År, Stockholm, Sverige	
1823 i. År, Stockholm, Sverige		1823 i. År, Stockholm, Sverige	
Maja Palle Christian Lund			
1849 i. År, Stockholm, Sverige		1849 i. År, Stockholm, Sverige	
Sara Christian Lund			
1847 i. År, Stockholm, Sverige		1847 i. År, Stockholm, Sverige	
Sergius Christian Lund			
1845 i. År, Stockholm, Sverige		1845 i. År, Stockholm, Sverige	
Christian Mathias Lund			
1822 i. År, Stockholm, Sverige		1822 i. År, Stockholm, Sverige	
1822 i. År, Stockholm, Sverige		1822 i. År, Stockholm, Sverige	

heder uden navne og /eller dato, kilder, alternative navne etc. Søgningen er optimeret til sammenligning.

Vi viser i øjeblikket kun år og sted på skærmen og som regel blot to begivenheder – født (f.) og død (d.); iverse kan dog også forekomme (g). Det skulle være nok til at identificere en person. De øvrige gode oplysninger, der forhåbentlig findes, må du kontakte bidragyderen for at få.

En lille opfordring til slut

Hvis du vil være med til at gøre DIS-Træf bedre med mange flere personer til glæde for alle medlemmer og med større kontaktmuligheder, skal du ikke tøve med at indsende dine data.

De, som leverer data til DIS-træf, får ikke bare muligheden for bedre søgeresultater, men de får også en liste over alle andre, som har personer i databasen, der kan være fælles aner.

Nyt i DIS Arkiv og Bibliotek

Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13
8940 Randers
Tlf. 41 28 65 30
tobiasen@dis-danmark.dk

Grundstammen i DIS Arkiv og Biblioteks samling er alle de værker, som blev overtaget af foreningen, da det gamle Landsarkiv for Sjælland m.v. blev lagt sammen med Rigsarkivet. Det kommer bl.a. til udtryk i de mange arkivregistraturer, som samlingen indeholder, og som nu er på vej ud til medlemmerne i form af e-bøger, der kan læses online på adressen bibliotek.dis-danmark.dk

Arkivregistraturer? Det lyder måske støvet og langhåret, og hvad skal man bruge dem til, når man alligevel skal slå op i Daisy? Helt så afvisende behøver man at stille sig. Registraturerne indeholder nemlig tit en fin introduktion til emnet, som alle kan have stor nytte af. Et eksempel kunne være Herredsfogedarkiver fra Nordslesvig 1868-89, der indledes med over 30 sider om herredsfogedsystemet, inkl. en oversigt over alle de opgaver, som sorterede under fogeden. En god hjælp for alle, der skal arbejde med det besværlige sønderjyske område.

For den nyere tid kan man gribe til Sogne- og Flække-kommunale Arkiver i Sønderjyllands Amt 1920-1970 i to bind, som også er

Omslaget fra *Kammerlakajen*, som du kan låne på DIS Arkiv og Bibliotek.

tilgængelig i biblioteket. Også dette værk er forsynet med en omfattende indledning; her er der bl.a. oplysninger om, hvilke preussiske landkommuner de danske kommuner kom til at bestå af efter genforeningen, ligesom der er oversigtskort over kommunerne før og efter preussertiden.

Biografier

Der er naturligvis andet end registraturer at komme efter. Blandt nyhederne er også flere biografier. Har du lyst til at læse om forfatteren bag det navnkundige værk *Dagligt liv i Norden i det sekstende Aarhundrede*, Troels-Lund, der levede 1840-1921 og voksede op i et hjem, hvor Søren Kierkegaard var jævnlig gæst, så ligger muligheden lige for. Bogen har den enkle titel *Troels-Lund* og er fra 1923. I samme boldgade er Provst Frederik Schmidts *Dagbøger*. Schmidt var præst i Norge, og dagbøgerne omhandler rejser til København i starten af 1800-tallet. Her får man samtidige skildringer af især den tids kulturelle liv.

Et helt nyt bud på en biografi er *Kammerlakajen: Min oldefar Eduard Johannes Klein af Nina og Svend Borg*. Bogen fortæller om et spændende og usædvanligt liv; Klein var med i krigen 1864 og gjorde derefter gennem flere år tjeneste i flåden, inden han blev kammerlakaj hos Frederik VIII. Ikke mindre spændende er illustrationsmaterialet, som bogen er forsynet med. Her er noget at lade sig inspirere af. Tak til Svend Borg for at have stillet bogen til rådighed for alle slægtsforskere, og husk, kære medlemmer: DIS-Bibliotek er en oplagt mulighed, hvis I vil have jeres slægthistorier ud over rampen!

Alle de nævnte bøger er bare et par museklik fra dig. Og de bliver aldrig hjemkaldt, når du låner dem.

Om billeder – brug af fotografens stempel

Af Lisbeth Toft Lauritzen
Henrik Rungs Vej 6, 9900
Frederikshavn
lisbeth7.toft@gmail.com

Hvis man er så heldig at have gamle fotografier af anerne, men samtidig så uheldig, at man ikke er sikker på, hvem billederne forestiller, så skal man være lidt varsom med at tidsfæste billedet ud fra fotografens stempel/logo (hvis det findes under eller bag på billedet). Det kan jeg illustrere ved følgende eksempel.

Flotte billeder – ukendte personer

Jeg har arvet nogle gamle album fra min morfars familie. En del af billederne har jeg i flere eksemplarer, da min morfar åbenbart arvede en tidligt afdød søsters album også. For langt de fleste billeders vedkommende havde man desværre ikke anført, hvem personerne på bille-

Billedet, som formentlig forestiller forfatterens tipoldemor, Vilhelmine Poulsen.

derne var. Da jeg fik albummerne, syntes jeg, at jeg havde fundet guld, fordi billederne var så flotte – men glansen gik desværre lidt af guldets, da jeg efter ihærdige anstrengelser måtte konstatere, at jeg ikke kunne få opklaret, hvem en del af personerne var.

Flere af billederne kendte jeg dog allerede fra min mors gemmer. Det var åbenbart almindelig praksis at få lavet flere kopier af samme billede, når man havde været hos fotografen, og så fordele dem til familien, og derfor dukkede de samme billeder op i flere album. Min mor mente, at billedet, som er genstand for denne artikel, vistnok forestillede en tipoldemor, Frida Sine Clausen, f. Jessen, født i 1831, med et af sine børn. I et af de gamle album stødte jeg på billedet igen, og det var et af de få, hvor man havde anført, hvem det forestillede. Der stod, at det var en anden tipoldemor, nemlig Vilhelmine Poulsen, f. Steenstrup, med sin søn Hans Poulsen. Vilhelmine var født i 1842. De var begge gårdmandskoner på Nordlolland (ved Vindeby og Horslunde).

Hjælp fra Facebook

Som man kan se, forestiller billedet en siddende kvinde på omkring 30 år og en stående dreng på måske 5-6 år. Fotografens firmanavn var R.P. Adrian.

Jeg er med i en gruppe på Facebook, der hedder *Slægtsforskning Lolland-Falster-Langeland*. Jeg lagde billedet op med en efterlysning af personer, som måtte genkende billedet og måske vidste, hvem det forestillede. Jeg fik svar fra en, som mente, at billedet ikke kunne forestille nogen af de to personer, da fotograf Adrian først åbnede sit atelier i Nakskov i 1886, og så ville alderen på dem, jeg troede det var, ikke passe.

Et opslag i det fine, gamle fotoalbum

Fotografen Wulffeldts stempel bag på billedet

Den tyggede jeg lidt på, for efter mine begreber lignede kvindens tøj ikke tøj fra slutningen af 1880'erne eller senere, men jeg måtte jo bøje mig for fakta – troede jeg.

Forretningsoverdragelse

Så sad jeg en søndag og bladede lidt på må og få i mine fine album og nød de fine, gamle billeder, da det kendte billede af kvinden og barnet dukkede op igen – og nu opdagede jeg en anden fotografs firmanavn på bagsiden. Og så faldt brikkerne på plads: Fotograf Wulffeldt, som der stod bag på det nyfundne billede, havde atelier i Nakskov allerede fra 1863, hvilket passer godt med alder og

tøj. Da fotografen Rasmus P. Adrian overtog atelieret efter Wulffeldt, har han selvfølgelig overtaget de gamle negativer også. Han har så modtaget bestilling på en kopi af billedet, som han selvfølgelig leverede med sit eget firmanavn – og så sidder man her som slægtsforsker 130 år senere og kan ikke få tingene til at passe!

Ikke 100 % sikker

Hvor tit er man så heldig at have flere kopier af identiske billeder? Nok ikke ret tit. Så midt i miseren med alle de ukendte personer, som jeg nok må opgive at få identificeret, synes jeg alligevel, at jeg havde heldet med mig med ved at få tidsfæstet dette billede. Jeg kan stadig ikke være 100 % sikker på, hvem kvinden er, men jeg har besluttet mig for, at det nok er Vilhelmine Steenstrup med sønnen Hans Poulsen, f. 1862. Dels passer det godt med begge personers alder, og dels tror jeg, at den ukendte, der har anført navnene i albummet, har haft mere viden end os i de senere generationer, som gætter. Skulle nogen af læserne kende billedet og vide, hvem personerne er, vil jeg naturligvis gerne høre nærmere.

Modtag Rigsarkivets nyhedsbrev

Rigsarkivet udsender nyhedsbreve om bl.a. nyt på Arkivalieronline, inspirerende arrangementer og åbne brugermøder.

Når du tilmelder dig, kan du vælge lige præcis de emner og den læsesal, som du ønsker at modtage nyheder om.

Nyt om Arkivalieronline, arrangementer og læsesalene

I nyhedsbrevet om Arkivalieronline får du mails om nye tiltag og forbedringer, og hvilke arkivalier der bliver tilgængelige online. I nyhederne fra læsesalene får du oplysninger om arrangementer, brugermøder, praktiske informationer m.m. Og i nyhedsbrevet om Rigsarkivet bliver du holdt orienteret om forhold, som omhandler hele institutionen.

Du kan selvfølgelig altid nemt framelde igen eller ændre dine præferencer.

Tilmeld dig på www.sa.dk/nyhedsbrev.

Rigsarkivets læsesal i København, der stadig er velbesøgt, til trods for at flere og flere arkivalier lægges ud på AO.

Husk dit sundhedskort, når du besøger Rigsarkivets læsesale

Fra og med den 20. maj 2016 skal du scanne dit sundhedskort i stedet for at skrive dig ind i læsesalens besøgsprotokol.

Den 20. maj 2016 startes op med elektronisk registrering på Rigsarkivets læsesal i København. Den 1. juni følger de øvrige læsesale efter. Det betyder, at du skal scanne dit sundhedskort ved ankomst til læsesalen. Systemet skal hjælpe os med en sikker identifikation af de besøgende og dermed øge sikkerheden på læsesalene.

Ved dit første besøg efter at systemet er taget i brug, skal du oprettes i systemet. Det kræver, at du fremviser billed-ID, f.eks. pas eller kørekort. Du skal regne med, at oprettelsen tager nogle minutter.

Besøgende, der ikke har et sundhedskort, bliver oprettet med et midlertidigt kort – mod forevisning af billed-ID.

De første uger efter, at systemet er indført, vil være en overgangsperiode. Det betyder, at du godt kan komme ind, selv om du har glemt dit sundhedskort. Men fra den 1. juli vil der kun være adgang til læsesalene, hvis man har et godkendt sundhedskort eller lånerkort.

Der vil fortsat blive visiteret ved ind- og udgang på læsesalen.

Generalforsamling 2016

Slaget på Reden, H. C. Andersens fødsel samt CPR-nummersystemets indførelse og nu DIS-Danmarks generalforsamling i Fredericia i 2016 er alle begivenheder, som har fundet sted den 2. april. Heldigvis blev generalforsamlingen ikke lige så dramatisk som Slaget på Reden.

Traditionen tro var generalforsamlingens deltagere på byvandring inden generalforsamlingen. Årets to temaer var religion og militær. Religion, fordi her var religionsfrihed i en tid, hvor alle andre danske undersåtter skulle være kristne. Byvandringerne bød på besøg i kirker og kirkegårde med bl.a. en del franskklingende efternavne som Deleuran og Honoré.

En gruppe gangbesværede så et slideshow om Fredericias volde, mens den sidste gruppe begav sig ud for at bese fæstningsanlægget. Den kolde vind er upraktisk, når man befinder sig oven på volden og dermed uden læ for vinden. Vi priste os lykkelige for, at vi ikke skulle tilbringe flere timer på udkig efter tysken. For det var primært for at beskytte landet mod angreb sydfra, at Frederik III i 1650 underskrev dokumentet med byens privilegier, hvorefter man kunne påbegynde anlæggelsen af by og forsvarsanlæg.

Referat 2016

DIS-Danmarks generalforsamling blev afholdt den 2. april 2016, kl. 13.00-16.00, på Hotel Kronprinds Frederik i Fredericia.

Der var 65 medlemmer tilstede ved generalforsamlingen, samt 6 fuldmagter, dvs. i alt 71 stemmer.

Dagsorden

Formanden byder velkommen

1. Valg af dirigent
2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år
3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab til godkendelse
4. Behandling af indkomne forslag
- 5a. Fremlæggelse af budget for det kommende år
- 5b. Fastlæggelse af kontingentet for det kommende år
6. Valg til bestyrelsen
- 6a. Valg af 4 medlemmer i lige år og 5 medlemmer i ulige år
På valg er: Kathrine Tobiasen, Michael Dupont, Bodil Grove Christensen og Jørgen Kristensen, alle modtager genvalg
- 6b. Eventuelt valg af bestyrelsesmedlemmer for 1 år
- 6c. valg af suppleanter for 1 år
På valg er: Kirsten Andersen, modtager ikke genvalg
Lone Bergmann, modtager genvalg
- Nyvalg af en suppleant
- 7a. Valg af 2 interne revisorer for 1 år
På valg er Svend-Erik Christiansen og Knud Spangsgø
- 7b. Valg af 1 revisorsuppleant for 1 år
På valg er: Steen Kobberø-Hansen
8. Eventuelt

Formanden bød velkommen.

1. Valg af dirigent.

Bestyrelsen foreslog Ib Hansen, der blev valgt af generalforsamlingen. Han begyndte med at konstatere, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt. Der var ingen modsigelser.

Eli Dahl spurgte til antal indkomne forslag, hvor dirigenten forklarede, at der var indkommet et medlemsforslag, samt et forslag fra bestyrelsen, dvs. to forslag i alt.

Mogens Pagh medbragte et forslag fra fire medlemmer. Der henvises til pkt. 4, hvor det behandles.

Dirigenten efterlyste stemmertællere, og følgende meldte sig:

Mogens Pagh, Vibeke Karlby og Georg Brandt Christensen

2. Bestyrelsen aflægger beretning for det forløbne år.

Formanden fremlagde bestyrelsens beretning og henviste indledningsvist til den skriftlige beretning, der er kundgjort i medlemsbladet og på hjemmesiden, og hvoraf den mundtlige beretning er et sammendrag.

Der var ingen bemærkninger til formandens beretning, og generalforsamlingen godkendte dermed bestyrelsens beretning.

3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab til godkendelse.

Kassereren fremlagde regnskabet og begyndte med at fastslå, at økonomien ser rigtig god ud.

Regnskabet er godkendt af eksterne og interne revisorer.

Årets resultat 2015 er ca. 87.000 kr. i overskud. I løbet af de sidste mange år er egenkapitalen drænet; men nu ses der igen en stigning. Egenkapitalen er pt. ca. 500.000 kr.

Kassereren fortalte om foreningens indtægter og udgifter. Foreningens hovedindtægt er medlemskontingenten. Den største udgiftspost er trykning og forsendelse af medlemsbladet. Han gjorde opmærksom på, at foreningen fra 2016 kommer til at spare på driftsudgifter, herunder bogholderi, revision og gebyrer.

Et stort problem er medlemmernes forskelligartede betalingsmetoder. Betalingservice er den bedste løsning, og jo flere, der betaler via betalingservice, des lavere udgifter til opkrævning. Kassereren opfordrede derfor til, at DIS-Danmarks medlemmer i fremtiden betaler via betalingservice i stedet for via bankoverførsler, girokort og bankkort.

Kassereren fremlagde budgettet for 2016-2017. Det forventes, at DIS-Danmarks indtægter fremadrettet er ca. 1,9 mio. kr.

Bestyrelsen arbejder på, at indtægter og udgifter skal balancere, så egenkapitalen ikke drænes, men forhåbentlig øges en smule. Der arbejdes også på at nedsætte udgifter til foreningsledelsen, samt regnskab og revision.

Kommentarer til regnskabet:

Henning Karlby spurgte til moms-sagen. Kassereren henviste til en artikel i Slægt og Data, der redegør for, at foreningen skal betale moms af 60 % af kontingenterne, mens foreningen ikke skal betale moms af 40 % af kontingenterne. Det betyder, at der skal betales moms i begyndelsen af regnskabsåret, mens der er fradrag for de efterfølgende udgifter. Det er stadig for nyt til at sige noget fast, men vil forhåbentlig ende på en samlet udgift i regnskabsåret 2016 på 50-80.000 kr. i udgifter til moms.

Niels Nyboe Jacobsen spurgte, om DIS-Danmark ikke er almenyttig og dermed fritaget for moms? Kassereren fortalte, at medlemmerne får et særligt blad for deres kontingenter og specielle ting på hjemmesiden. SKAT tolker det som en byttehandel, hvor medlemmerne betaler for bestemte ydelser, dvs. som et firma, der sælger varer til kunder. Niels Nyboe Jacobsen spurgte, om DIS-Danmark har et CVR-nummer. Kassereren svarede ja.

Laila Olsen spurgte til revisionsomkostningerne, og om udgifterne er fradragsberettigede. Kassereren fortalte, at DIS-Danmark laver en momsprotokol, hvor man for hver eneste konto i regnskabet skal definere, om noget er momsfritaget eller ej, eller hvilke udgifter, der er fradragsberettigede.

Regnskabet blev godkendt af generalforsamlingen. 2 medlemmer ville hverken stemme for eller imod.

Der var ingen bemærkninger til budgettet, der blev godkendt.

4. Behandling af indkomne forslag.

Der blev først behandlet det i dag modtagne forslag om, at fremtidige forslag om genoptagelse af Knud Haaning Andersen som medlem af DIS-Danmark først behandles på generalforsamlingen, når bestyrelsen har besluttet, at forslaget skal fremsættes. Mogens Pagh redegjorde for forslaget, nemlig at han opfatter Ingrid Sørensens forslag som chikane, der nu har været foreslået de sidste 3 år.

Per Vengfelt mente, at forslaget strider mod den demokratiske grundtanke.

Ib Hansen fortalte, at vedtægtsudvalget havde drøftet, om man skulle foreslå, at et medlem ikke længere kunne blive medlem, hvilket han var imod. Han mente dog ikke, at ovenstående forslag strider imod dirigentens virksomhed eller diskriminerer nogen.

Laila Olsen syntes, det var problematisk at fratage generalforsamlingen muligheden for at ytre sig eller stemme for eller imod et forslag.

Arne Christiansen foreslog, at man næste år i stedet skulle stille forslag om at ekskludere Ingrid Sørensens.

Jørgen Pedersen bemærkede, at han anså det for nødvendigt med en vedtægtsændring, hvis forslaget skulle godkendes. Ib Hansen mente ikke, at der krævedes en vedtægtsændring.

Eli Dahl bemærkede, at der ikke var en begrundelse nævnt i Ingrid Sørensens forslag, men ifølge Ib Hansen skal forslag ikke begrundes.

Henning Karlby nævnte, at det faktisk er lykkedes Ingrid Sørensens, at generalforsamlingen bruger mere tid på sagen, end nødvendigt er.

Der var ikke flere kommentarer til forslaget. Forslaget blev ikke godkendt.

Ingrid Sørensens forslag blev behandlet:

Jesper Skov fortalte kort om Knud Haaning Andersens injuriersag mod nogle af DIS-Danmarks bestyrelsesmedlemmer, som retten afviste, og anbefalede på det kraftigste, at generalforsamlingen stemmer imod forslaget.

Jørgen Kristensen nævnte, at KHA tidligere har hængt bestyrelsesmedlemmer ud med private mails.

Kassereren fortalte om injuriersagen, og at KHA blev dømt til at betale DIS-Danmarks udgifter til sagsomkostninger. Han har efter trakasserier betalt de idømte udgifter.

Keld Ebbesen spurgte, om det kun er en generalforsamlingsbeslutning, der kan indmelde ham igen.

Per Vengfelt mente, at forslaget skulle behandles uden flere drøftelser.

Laila Olsen: Det er KHAs eneste indhold i livet, og derfor skal DIS-Danmark blive ved med at holde ham ude af foreningen, så han fortsat skal have lidt indhold i sin tilværelse.

Stemmer for: 0
Stemmer imod: 70
Hverken for eller imod: 1

Bestyrelsens forslag om vedtægtsændringer blev behandlet:

§3, stk. 1 og 5:

Ole Rahbek spurgte, om Knud Haaning Andersen kan blive meldt ind via biblioteksklubben. Laila Olsen støttede spørgsmålet. Poul Wachmann mente ikke, det ville være et problem.

Forslaget blev godkendt.

§3, stk. 6:

Eli Dahl: Hvis man melder sig ind 1. august, skal man så igen betale for sit medlemskab 1. august året efter? Kassereren svarede ja. Eli Dahl foreslog, at hvis en person meldte sig ind midt i året, så fik han en opkrævning, der lød på den tilsvarende procentdel af regnskabsåret. Keld Ebbesen støttede Eli Dahls forslag.

Frede Lund spurgte, hvad rettidigt vil sige. Poul Wachmann uddybede, at der var to metoder, enten kvartalsvist eller mere rullende, så man betaler 12 måneder efter indmeldelse.

Jens Langkow spurgte om, hvordan man vil håndtere opkrævning og medlemskab i forhold til generalforsamlingen, hvor man skal være medlem for at deltage.

Formanden fortalte, at DIS-Danmark ikke har udmeldt medlemmer med det samme, når et medlemskontingent ikke er betalt rettidigt, men har givet en længere frist, så personen får en chance for at betale. DIS-Danmark vil gerne forsøge en mere rullende betaling ad åre. Det er ikke tanken, at det skal ske her og nu, men man vil gerne have mere frie hænder.

Georg Brandt Christensen mente, at bestyrelsen skulle have mulighed for at arbejde på en rullende betaling, hvis det er det, bestyrelsen finder bedst.

Laila Olsen mente, at det om fx 15 år vil være svært at lægge et budget, hvis indtægterne kommer ind spredt ud over kalenderåret i stedet for i en bestemt måned.

Per Andersen spurgte til kontingentopkrævningerne, og hvornår de skulle gælde fra. Poul Wachmann sagde, at det var der ikke taget stilling til.

Forslaget blev ikke godkendt.

§4:

Forslaget blev godkendt.

§5, stk. 1 og 2, samt §6, stk. 3:

Laila Olsen var nervøs for, at ændringsforslaget kunne betyde, at hele bestyrelsen kunne gå på én gang, da der ikke var nævnt et bestemt antal bestyrelsesmedlemmer, der skulle vælges hvert år.

Per Vengfelt mente, det var et mærkeligt forslag, at man afskaffede suppleanter, da det gav for meget magt

til bestyrelsen. Formanden gjorde rede for, at DIS-Danmarks suppleanter er meget engagerede og fungerer som bestyrelsesmedlemmer, dog uden stemmeret. Han svarede også Laila Olsen, at hele bestyrelsen altid kan vælge at gå af, når den har lyst.

Ole Rahbek spurgte, hvem der bestemmer, hvis stemmetallet er lige. Svaret var, at det gør formanden.

Arne Christiansen foreslog, at foreningen ledes af en bestyrelse på 11 medlemmer. Bestyrelsesmedlemmer vælges for to år ad gangen, 5 bestyrelsesmedlemmer i lige og 6 i ulige år. Ledige pladser kan dog besættes i et år. Suppleanter bibeholdes.

Bestyrelsen og AC trak forslaget tilbage.

5a. Fremlæggelse af budget for det kommende år.
Se ovenfor under pkt. 3.

5b. Fastlæggelse af kontingentet for det kommende år
Bestyrelsen foreslog, at udenlandske medlemmer skal betale 50 kr. mere i kontingent, da det svarer til de ekstra opkrævningsudgifter.

Ellers blev der foreslået uændret kontingent for indenlandske medlemmer.

Forslaget blev godkendt.

6. Valg til bestyrelsen

6a. Valg af 4 medlemmer i lige år og 5 medlemmer i ulige år.

På valg er: Kathrine Tobiasen, Michael Dupont, Bodil Grove Christensen og Jørgen Kristensen, alle modtager genvalg

Generalforsamlingen valgte kandidaterne.

6b. Eventuelt valg af bestyrelsesmedlemmer for 1 år
Ingen.

6c. valg af suppleanter for 1 år

På valg er: Kirsten Andersen, modtager ikke genvalg.

Lone Bergmann, modtager genvalg.

Nyvalg af en suppleant, Georg Brandt Christensen foreslog sig selv.

Generalforsamlingen valgte kandidaterne.

7a. Valg af 2 interne revisorer for 1 år

På valg er Svend-Erik Christiansen og Knud Spangsø, der begge modtager genvalg.

Generalforsamlingen valgte kandidaterne.

7b. Valg af 1 revisorsuppleant for 1 år

På valg er: Steen Kobberø-Hansen, der modtager genvalg.

Generalforsamlingen valgte kandidaten.

8. Eventuelt

Jørgen Kristensen gjorde opmærksom på, at der deles

gratis dubletter ud fra DIS-Danmarks bibliotek.

Per Vengfelt nævnte, at adressen for dagens arrangement ikke blev nævnt i medlemsbladet. Bestyrelsen tog det til efterretning.

Laila Olsen nævnte, at stedet (hotellets navn) ikke var nævnt sidst i indkaldelsen sammen med adresseoplysningen. Bestyrelsen tog det til efterretning.

Gitte Christensen spurgte, om bestyrelsen har tænkt sig at bruge mere frivillig arbejdskraft i udvalgene. Formanden nævnte, at man altid er meget interesseret i mere frivillig arbejdskraft, og at man efterlyser via med-

lemsbladet og hjemmesiden; men at der ikke altid er lige stor interesse i medlemskaren.

Formanden takkede for god ro og orden og nævnte, at næste års generalforsamling afholdes 22. april 2017 på Egeskov Slot eller Jernbanemuseet i Odense (der arbejdes stadig på det).

Dirigenten erklærede generalforsamlingen for afsluttet.

Fredericia 2. april 2016

Ib Hansen, dirigent

Michael Dupont, referent

Nyt medlem af bestyrelsen

Jeg hedder Georg Brandt Christensen, er endnu 73 år og bor i Gammel Holte, nord for København. Oprindeligt uddannet som typograf, men valgte at skifte retning og har arbejdet i IT-branchen 1968-2004.

Allerede i midten af 1970'erne begyndte jeg så småt at interessere mig for slægtsforskning i min fars slægt. Det stoppede imidlertid, da min farfar fortalte mig, at han var begyndt, men var gået i stå, idet familierne i Horns Herred ikke ville give ham oplysninger, fordi der var et 'uægte' led i slægten.

Jeg og min hustru tog forskningen op igen, da jeg blev

pensioneret i 2004, da vores barnebarn en dag spurgte, hvor hun kom fra – og det var ikke storken, hun tænkte på.

Jeg har siden 2004 brugt Rigsarkivets systemer så meget, som det har været muligt i min slægtsforskning. Med min IT-baggrund har den lave brugervenlighed hele tiden irriteret mig, ligesom jeg har følt, at fejlraten i indlægning og registrering af arkivalier har været og fortsat er alt for høj. I 2012 blev jeg valgt ind i Rigsarkivets brugerråd for læsesalen i København, og i 2013 blev jeg valgt ind i ArkivalierOnlines brugerråd. Min indsats i disse brugerråd er koncentreret om at få Rigsarkivet til at tage brugerne med på råd ved udvikling af nye systemer og test af disse, samt at presse på for at få Rigsarkivet til at rette såvel software- som registreringsfejl.

Undervejs har jeg været med til at få lagt Rigsarkiv Åbenrås skiftekartotekskort ind i DDA, ddd.dda.dk/skifteregister/soeg_skifte.asp, ligesom jeg har kopieret og OCR-konverteret Rigsarkivets Sognefortegnelse for lægdsruller.

I efteråret 2015 udarbejdede jeg rapporten Oversigt over rapporterede fejl, uhensigtsmæssigheder og ønsker vedrørende den nye AO Web som følge af alle de problemer, der var, da Rigsarkivet gik over til deres nye webside i august 2015. Rapporten blev bakket op af alle de store slægtsforskningsforeninger i Danmark og er stadig en del af grundlaget for det arbejde, Rigsarkivet er i gang med for at forbedre brugerindgangen til deres systemer.

Jeg deltager også i slægtsforskervejledningen på Rigsarkivet ved Kulturkassen i København.

Ved generalforsamlingen i DIS-Danmark blev jeg – på egen opfordring – valgt ind som suppleant i DIS-Danmarks bestyrelse. Min hensigt med dette var og er fortsat at være med til at hjælpe slægtsforskerne til at få de bedst mulige IT-værktøjer til at understøtte af deres slægtsforskning.

Samfundet for Dansk Genealogi og Personalhistorie

Siden stiftelsen i 1879 har Samfundet udgivet **Personalhistorisk Tidsskrift** med et væld af vægtige indlæg om dansk genealogi og personalhistorie – de første ca. 50 år tillige norsk!

Kontingent

Årligt 250 kr. for tidsskriftet, der kommer som en solidt indbundet årbog i november (indtil 2013 var der tale om to garnbundne hæfter, hver på 120 sider), og nye medlemmer modtager straks det foregående års udgivelse.

Velkomstgave: Resten af 2016 modtager nye medlemmer straks årbogen fra 2015 helt gratis! - Ældre årgange (til 2013 hver à to hæfter, fra 2014 én årbog) sælges til flg. priser pr. årgang: Siden 2004 kun 150 kr., 1990-2003 kun 100 kr. og de ældste årgange fra 1989 og tidligere kun 80 kr. – De allerfleste hæfter siden 1981 kan stadig leveres!

Temaet for årgang 2016 bliver "indvandring" og for 2017 "noget med de dansk-vestindiske øer".

Nyeste tiltag for alle: CD-rom – for kun 50 kr.!

Akkumuleret Personregister til Personalhistorisk Tidsskrift 1880-2012. Af Poul Steen.

Hurtig og praktisk indgang til de mange tusinder af navne på personer, der i de 132 årgange er omtalt i tidsskriftet.

Alle priser ekskl. forsendelse

Bestillinger: **Anton Blaabjerg, Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 86 61 04 36,**

E: blaab@webspeed.dk, fællesekspedition for **Samfundet** og **Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger**. – Dér fås også den ajourførte bogliste fra **Slægtens Forlag**; listen ajourføres tid efter anden på SSF's hjemmeside: www.ssf.dk.

Tilbud – for kun 100 kr. pr. titel

Foretrækker du den gode, gamle bogform, kan du ikke undvære det akkumulerede register

Tusindvis af navne. Register 1880-1965, 3 solidt indbundne bind, i alt 1680 sider, før 200 kr., **nu kun 100 kr.**

Det tilsvarende navnerregister

Tusindvis af navne, det komplette navneregister 1997-2010 på 245 sider.

Det ligeledes fast indbundne **110 års indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1880-1990, på 400 sider, og 10 års indholdsfortegnelse til Personalhistorisk Tidsskrift 1991-2000**, 7 sider.

Andre gode tilbud!

Borger og bybefolkning. Vejledning i kilder og litteratur. Af Ole Degn, 2000, 118 sider, **kun 90 kr.** (før 180 kr.).

Grundig indføring i alle de specielle kilde- og litteraturforhold omkring vore byer – specielt tilrettelagt for slægts- og lokalhistorikere.

Lærestole og lærere ved Københavns Universitet 1537-1977. Af Ejvind Slottved, 1978, 299 sider,

kun 50 kr. (før 100 kr.)

Nyttig, kortfattet oversigt over alle underviserne.

Latinskolens religionslærere 1853-1903. Af Erik Nørr, 1981, 93 sider, **kun 30 kr.** (før 50 kr.).

Oversigt over religionslærerne ved alle datidens gymnasier i hele landet. Litteratur vedrørende lærere og elever.

Tilføjelser og rettelser til H. Hjorth-Nielsen: Danmarks Sagførere (1941). Af Finn H. Blædel,

1978, 44 sider, **kun 30 kr.** (før 50 kr.).

Er interessen landets sagførere 1869-1919, er denne bog meget nyttig.

Alle priser er ex. forsendelse

Bestillinger: **Anton Blaabjerg, Fredensgade 38, 8800 Viborg, tlf. 8661 0436,**

E: blaab@webspeed.dk, fællesekspedition for **Samfundet** og **Slægtens Forlag**. – Dér fås også den ajourførte bogliste for **Slægtens Forlag**, der – med mellemrum – også ajourføres på SSF's hjemmeside: www.ssf.dk.

Kasserer: Henriette Høeg, Søstien 8, 3310 Ølsted, tlf. 2066 2241,

E: henriette_hoeg@ofir.dk, netbank:

reg.nr. 1551 konto 6400361, internationalt: IBAN DK8530000006400361, SWIFT BIC DABADK444.

DIS-Aalborg på årets forårsmesse i Aalborg

Af Elin Oensbo
Sekretær,
Slægt & Data - DIS Aalborg

FORÅR '16 er Nordjyllands største livsstilsmesse, som i henvend 49 år har haft over 200 udstillere, der aktivt har deltaget i den tilbagevendende forårsmesse. Aalborghallen danner rammen for messen og ligger i hjertet af Aalborg, hvor der er let adgang, hvad enten man kommer med bil, tog eller bus.

FORÅR '16 blev afviklet i dagene 8. - 10. april 2016 og alle 3 dage med en åbningstid kl. 10.00-17.00. Vores bekymringer over, om det nu kunne betale sig at deltage, blev hurtigt gjort til skamme, og det viste sig at være en oplagt idé, for deltagelsen gav bonus. Ved lukketid kunne vi tælle ikke færre end 37 nytegnede og betalte medlemskaber, og foreningens medlemstal er hermed oppe på i alt 262 medlemmer.

Ro til at snakke

Vi havde valgt en stand, der ikke lå på en af 'hovedgaderne', netop for at de besøgende ikke skulle føle sig presset blandt de omkringliggende stande, og ikke mindst fordi vi dermed fik et sted, hvor der var ro og tid til at snakke. Netop vores placering gjorde, at der blev skabt en vis intimitet, som udmøntede sig i nogle dybdegående spørgsmål, og vi sporede ganske klart en spirende interesse for slægtsforskning, hvor mange sikkert bare lige skal hjælpes lidt i gang.

Strategisk var det vigtigt for os, at de besøgende følte, at det var let at henvende sig til os, hvorfor vi stod fremme, uden for standen og med en åben front mod gangarealerne, således at det var nemt at få øjenkon-

takt. Det var bemærkelsesværdigt og dejligt, at besøgende i alle aldersgrupper spurgte ind til slægtsforskning generelt og til hvilken hjælp, der er at hente i det nordjyske slægtsforskersmiljø.

Medlemmer fra nord og syd

Der var ikke kun tale om en god placering, men også om en flot og meget synlig stand, hvilket vi gerne vil rette en stor TAK til DIS-Danmark for, idet de velvilligt stillede standen til rådighed samt meget materiale til uddeling. Vi håber naturligvis, at DIS-Aalborgs deltagelse også vil få afsmittende virkning for DIS-Danmark, idet vi gav udtryk for, at vi er en underafdeling heraf. Og ganske vist: Vi fik gjort opmærksom på, at der også findes en lokal-

forening for slægtsforskning i Aalborg, som faktisk tæller medlemmer fra hele landsdelen både nord og syd for Limfjorden. Transporten til foreningens arrangementer er ingen hindring, da der via vores hjemmeside er mulighed for enten at tilbyde eller ønske samkørsel.

DIS-Aalborgs stand var naturligvis bemanded i hele åbningstiden, hvor både bestyrelse og interesserede medlemmer deltog aktivt med fire stand-medhjælpere i 2-holdsskift. Sluttelig var alle enige om, at det var en rigtig god oplevelse, hvor vi fik mulighed for at fortælle om vores hobby og 'sælge' foreningen, og der blev bestemt ikke levnet mange rolige øjeblikke, for alle gik til opgaven med en positiv indstilling til, at projektet var til foreningens fælles bedste.

Ejendoms historie i slægtshistorisk belysning

Slægtshistorisk Weekend 2016

på Nørgaards Højskole, Vestre Ringvej 9, 8850 Bjerringbro

Den første weekend i september blænder SSF og DIS-Danmark i fællesskab op for årets begivenhed for slægtsforskere. Tre skønne dage, hvor du kan tanke op af inspirerende og nyttige informationer om din store interesse, og hvor du er omgivet af lutter "lidelsesfæller", folk, der er bidt af samme bacille.

I år dykker vi ned i ejendoms historien, et emne, som ingen slægtsforskere kommer udenom. En række foredrag vil introducere os til denne spændende verden.

Fredag den 2. september

- 16.00 - 17.30 Ankomst og indkvartering. Der serveres kaffe/te.
- 17.30 - 18.00 Velkomst og introduktion.
- 18.00 - 19.00 Middag.
- 19.15 - 21.15 Foredrag ved Jens Aaberg, tidl. lærer, slægtshistorisk underviser:
Perioden 1844-1930. Fra ikrafttrædelsen af den nugældende matrikel 1844 til tiden efter indskrivningen af dokumenter i skøde- og panteprotokoller.
- 21.15 - ? Kaffe/te og socialt samvær.
Litteraturformidling, udstillinger m.v.

Lørdag den 3. september

- 08.00 - 09.00 Morgenmad.
- 09.00 - 10.30 Foredrag ved Ulrich Alster Klug, slægtshistorisk underviser og skribent:
Perioden 1780-1844. Fra landboreformerne til den nye matrikel.

- 10.30 - 11.00 Kaffe/te pause.
- 11.00 - 12.00 Foredrag ved Ivan Skjødt Kondrup, akademiingeniør:
Perioden 1688-1790. Erfaringer med østjysk ejendoms historie fra matriklen 1688 til årene omkring folketællingen 1787.
- 12.00 - 13.00 Frokost.
- 13.00 - 17.45 Workshops (detaljer følger evt. på hjemmesiderne senere):
Bl.a. uddybning af foredragenes henvisninger til nettet, tips og kortmateriale på nettet, samt Danish Family Search' gadeprojekt.
- 18.00 - 19.30 Festmiddag.
- 20.00 Uddeling af Slægtsforskerprisen 2016, underholdning og kaffe/te m.m.

Søndag den 4. september

- 08.00 - 09.00 Morgenmad.
- 09.15 - 10.45 Foredrag ved Gudrun Gormsen, museumsinspektør:
Bondens bygninger var forskellige fra egn til egn, det afspejler sig i kilderne.
- 10.45 - 11.15 Kaffe/te.
- 11.15 - 11.50 Foredrag ved Ulrich Alster Klug:
Købstadsejendomme efter 1850 i industrialismens barndom.
- 11.50 Afslutning.
- 12.00 - 13.00 Frokost og derefter afrejse.

Workshops

Her får du mulighed for at få hands-on inden for forskellige områder, både hvor der er brug for din indsats i et crowd-sourcing projekt, og ikke mindst hvor du kan lære at bruge nogle af de nye muligheder, der findes på nettet i dag, for at blive klogere på dine forfædres ejendomsforhold.

Spørgecentralen

Er du kørt fast i et uløseligt problem i din forskning, har du her en god chance for at få hjælp fra erfarne folk. Det gælder, uanset om du har et helt konkret spørgsmål om en ane, eller om du søger hjælp til en særlig kildegruppe. Tag endelig dine egne arbejder med.

Litteraturformidling

Få gode råd med hensyn til litteratur. Et bredt udvalg af bøger, hæfter og andet materiale fra bl.a. Slægtens Forlag præsenteres. Rekvirer evt. liste hos Anton Blaabjerg, blaab@webspeed.dk. Deltagerne er desuden velkomne til selv at fremlægge materialer. Det sker dog på eget ansvar.

Noter og materialer

Noter og materialer fra de forskellige foredrag og workshops uddeles i forbindelse med disse eller lægges på foreningernes hjemmesider:

www.slaegtogdata.dk og www.ssf.dk.

Medbring

Din bærbare pc til brug ved workshops, eller hvis du skal bruge oplysninger derfra i forbindelse med spørgsmål til spørgecentralen.

Priser

Der er 4 muligheder for tilmelding:

1. Dobbeltværelse med fælles toilet/bad 2.000 kr.
2. Delt dobbeltværelse (to tvillingværelser med fælles entré og bad) med fuld pension og foredrag 2.200 kr. pr. person.
3. Enkeltværelse med fuld pension og foredrag 2.550 kr.
4. Dagkursist med pension og foredrag (ingen overnatning) 1.600 kr.

Der er trapper til en del af værelserne på højskolen, så husk at skrive på tilmeldingen, hvis du er kørestolsbruger.

Kontaktperson:

Kirsten Sanders: Kontakt mailadresse: formand@ssf.dk.

Billederne på disse sider
er alle fra sidste års
Slægtshistoriske Weekend.

Kalender

Se også på hjemmesiden www.slaegtogdata.dk/aktuelt og under de enkelte lokalforeninger. Her kan være flere arrangementer.

Tid	Sted	Emne	Arrangør	Tilmelding m.v.
Torsdag 25. august kl. 19.00	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Post- og Telemuseums samlinger v/Eva W. Andersen	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Lørdag 27. august kl. 13.00	Fælleskørsel fra Byhistorisk Arkiv, Asylgade, Skive	Udflugt til Ny Spøttrup	DIS-Skive	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/skive
Mandag 29. august kl. 10.15-12.45	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Grundkursus i slægtsforskning starter (7 gange)	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandage 29. august, 12. og 26. september kl. 13.00-15.30	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Slægtsmandag	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal
Torsdag 1. september kl. 09.00-12.00	Rigsarkivet, Jernbanegade 36, Odense C	Snakkedag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Lørdag 3. september kl. 07.30-18.30	Mødested Odense Zoo	Udflugt til Langelandsfortet og Skovsgaard	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandage 5. og 26. september kl. 13.00-15.00	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Slægtsroderi, eftermiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 7. september kl. 19.00	Lindegården, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Hollænder på Amager. Foredrag v/Henning Sørensen	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Tirsdag 13. og torsdag 22. september kl. 19.00-21.30	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Slægtsroderi, aften	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Onsdag 14. september kl. 19.00	Skivehus Skole, klynge 1, Rosenbakken 8, Skive	Kvindernes arbejde. Foredrag v/Mette Guldborg	DIS-Skive	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/skive
Torsdag 15. september kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Introduktion af kommende program samt opstart af Ancestry	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/naestved
Mandag 19. sept. kl. 10.15-12.45	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Slægtsroderi, formiddag	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Mandag 19. september kl. 13.00-15.00	Bolbro Kultur- og Idrætshus, Stadionvej 50, Odense V	Gotisk læsekreds for øvede starter (5 gange)	DIS-Odense	www.dis-odense.dk
Tirsdag 20. september kl. 19.00	Foreningslokalet, Sydholmen 8, 1. sal i gården, Hvidovre	Danske Kancelli. Foredrag v/Ulrich Alster Klug	DIS-Sokkelund Herred	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/sokkelund
Onsdag 21. september kl. 19.00	Lindegården, Peder Lunds Vej 8, Kgs. Lyngby	Slægtscafé	DIS-København Nord	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/kbh nord
Onsdag 21. september kl. kl. 19.00	Aalborg Universitet, auditorium 6 (over gården), Strandvejen 19, Aalborg	Medens vi venter på full house eller internettet alene i verden. Foredrag v/Erik Kann	DIS-Aalborg	https://www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/aalborg
Onsdag 21. september kl. 19.00	Faxe Kommunes Biblioteker, Mødesal 3, Jernbanegade 62, Haslev	Flytningen fra land til by. Foredrag v/Otto Bendixen	DIS-Faxe	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/faxe/
Torsdag 22. september kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Caféaften og gruppearbejde	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/naestved
Torsdag 29. september kl. 19.00	Sydpolen, Sydbyskolen, Parkvej 109, Næstved	Matrikelsystemet og introduktion til ejendoms historie. Foredrag v/Peter Korsgaard	DIS-Næstved	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/naestved
Torsdag 29. september kl. 19.00	Smørum Gamle Skole, Smørum Bygade 35, Smørumovre	Lægdsruller. Foredrag samt workshop v/Michael Dupont	DIS-Egedal	www.slaegtogdata.dk/lokalforeninger/egedal

Kommende bestyrelsesmøder i DIS-Danmark

I nærmeste fremtid er planlagt følgende møder for bestyrelsen.

17. september i Odense

26. november i Odense

21. januar 2017 i Odense

www.slaegtogdata.dk

DIS-Danmarks hjemmeside
www.slaegtogdata.dk

Webmaster Arne Feldborg
webmaster@dis-danmark.dk

Særtilbud - især til nye medlemmer

Ekspeditionen har et restoplæg fra de seneste tre årgange af medlemsbladet, som sælges så længe lager haves.

Slægt & Data – hele årgang 2012 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2013 sælges samlet for 70 kr.

Slægt & Data – hele årgang 2014 sælges samlet for 70 kr.

Bogen Sogn Herred Amt 99 kr.

Bogen At skrive slægtshistorie 149 kr.

Alle priser er inkl. moms og forsendelse, og betaling sker forud med kort eller ved bankoverførsel.

Henvend dig til Ekspeditionen, ekspedition@dis-danmark.dk, eller brug bestillingsformularen i 'butikken' på hjemmesiden under foreningen.

Her kan du også bestille cd'en med samtlige numre af Slægt & Data.

DIS-Danmarks ekspedition

Henvendelser til DIS-Danmarks ekspedition sker via adressen:

Arne Christiansen
ekspedition@dis-danmark.dk
Tlf. 52 79 90 20
Telefonen er åben for ekspedition
Tirsdag kl. 14-18 – ellers telefonsvarer

- Pasning af foreningens medlemskartotek – Ind/udmeldelser, adresseændringer for medlemmer, der ikke selv kan klare dette
- Forsendelse af bøger, blad, CD'er m.v.
Se udvalget her www.slaegtogdata.dk/foreningen/butikken
- Hjælp til medlemmer, der har login-problemer
- Ind/udmeldelse af medlemmer i de tidsskriftlæsekredse, som foreningen har. Pt. er der blade fra Norge, Sverige, Finland, Island, Tyskland og England.
Læs mere her www.slaegtogdata.dk/andet/laesekredse
- Besvarelse af diverse spørgsmål, dog ikke decideret slægtsforskningshjælp

DIS-Danmarks bestyrelse

Jesper Skov Formand. AO-repr. Friggsvej 3, Sdr. Onsild, 9500 Hobro	skov@dis-danmark.dk
Anton Blaabjerg Næstformand. Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36	blaabjerg@dis-danmark.dk
Jan Amnitzbøl Krusell. Kasserer. Frøkærparken 116, 8320 Mårslet. Tlf. 24 63 62 69	krusell@dis-danmark.dk
Kathrine Tobiasen Redaktør. DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30	tobiasen@dis-danmark.dk
Michael Dupont Sekretær. Stenager 216, st.th., 2600 Glostrup. Tlf. 43 44 16 52	dupont@dis-danmark.dk
Poul Wachmann Valmuehaven 42, 2765 Smørum. Tlf. 42 51 02 45	wachmann@dis-danmark.dk
Jørgen Kristensen Slotsvænget 25, 2 tv, 4200 Slagelse. Tlf. 29 45 69 26	kristensen@dis-danmark.dk
Bodil Grove Christensen Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 26 17 87 59	grove@dis-danmark.dk
Kaj Holdensen Solbakkevej 60, 4700 Næstved. Tlf. 21 12 98 18	holdensen@dis-danmark.dk
Lone Bergmann Suppleant. Kærlundevej 50, st.th., 2730 Herlev.	bergmann@dis-danmark.dk
Georg Brandt Christensen Suppleant. Ørnebakken 47, 2840 Holte.	gbc@dis-danmark.dk

Et liv i skyggesiden

Hugo Kristensen: Christen Pedersen Lørslev (1784-1848) – Et liv i Danmarkshistoriens skygge. 220 sider, illustreret. Bogen kan købes via www.saxo.com, hvor den koster 159,95 kr., eller bestilles hos boghandlere.

Nu har både Brixtofte, Riskær Pedersen og andre forbrydere fået deres biografier skrevet, så hvorfor ikke Christen Pedersen Lørslev? spørger Hugo Kristensen i indledningen til bogen, der bærer hovedpersonens navn – med undertitlen: Et liv i Danmarkshistoriens skygge; og mandens historie får lov til at folde sig ud i en hel bog.

Det er ikke egentlig slægtshistorie, det drejer sig om her; Christen Pedersen Lørslev er ikke forfatterens forfader, men en skæbne, som han tilfældigt faldt over, og som 'kaldte' på ham og holdt ham fast gennem mange års arbejde med at afdække hans meritter.

Christen, der levede fra 1784 til 1848 i Vendsyssel, var småkriminell, noget kunne tyde på, at han havde visse vaneforbrydertilbøjeligheder, med flere smårapserier på samvittigheden, men selv småting var det en alvorlig sag at bemægtige sig, når vi er tilbage i starten af 1800-tallet. Han blev dømt tre gange i sit liv; første gang fordi han formentlig i fuldskab havde franarret en poststafet en post-sæk, anden gang måtte han et par år i tugthuset for tyveri af noget værktøj, og mange år senere kunne han ikke holde fingrene fra en nabos gryde, skønt han ikke var 'trængende', hvilket kostede ham et nyt ophold i Viborg Tugthus.

Hor og mishandling

Ind imellem levede han et forholdsvis almindeligt liv med kone og børn, godt nok i nærheden af samfundets bund, men det lykkedes ham at avancere fra husfæster til ejer af et husmandssted. Ud over rapserierne havde han andre ting på samvittigheden; han fik et uægteskabeligt barn med en kvinde, som han bagefter lod flytte ind i sit hjem,

hvor hans kone i denne periode måtte lide under mishandling fra hans side. Det fik dog ende; kvinden flyttede ud igen, men ikke desto mindre fik hun senere endnu et barn med Christen. Trods alt hvad familien måtte gennemleve, holdt hans børn sig dog på lovens smalle sti og klarede sig helt pænt.

Samfundsforhold

Disse menneskers liv oprulles i bogen, der er blevet til efter grundig forskning, et puslespil, hvor forfatteren "kun får en enkelt brik ad gangen og så må bruge den til at finde den næste." Historien er fængende i sig selv; vi er med i retssalen, hører om mad og straffe i tugthuset og følger, hvordan de sogne, som en enlig mor havde haft tilknytning til, forsøgte at ekspedere aben videre til det næste sogn, der kunne have forsørgelsespligten. Men historien står ikke alene. Hugo Kristensen benytter den som udgangspunkt for at fortælle om den tids samfundsforhold, således at han efter hvert afsnit i personernes livshistorie følger et kapitel, hvor relevante emner som fæsteforhold, soldaterliv, lov og ret og fængselsvæsen bliver behandlet, ligesom der trækkes perspektiver til den store Danmarkshistorie.

Det forklares, hvordan beslutninger og tildragelser i toppen af samfundet spiller ind også på bunden. Det bliver gjort pædagogisk med sikker sans for, at der er snævre grænser for, hvad man kan formode, at et nutidigt publikum har af viden om fortiden, og tonen er afslappet fortællende. Her kan alle være med og få et levende indtryk af, hvor hårdt livet kunne være i de gode gamle dage, og det gælder både egentlig kriminelle og folk, der bare ikke var født med en sølvske i munden, eller var så uheldige at få et barn uden at være gift.

Inspiration

Ud over at tilbyde et kig ind i Danmarkshistoriens skyggesider kan bogen om Christen Lørslev bruges på en anden måde af slægtsforskere, også ud over den kreds, der måtte være beslægtede med Christen. Bogen er omhyggelig med at fortælle om kilderne og naturligvis forsynet med henvisninger, og disse vil være til glimrende inspiration for alle, om man så har en forbryder i familien eller ej.

Bogen er udgivet på Saxo Publish og som sådan et eksempel på, at det sagtens kan lade sig gøre at udsende bogværker uden at have et forlag i ryggen. Den er forsynet med mange billeder og nydeligt, stift bind. En fin og letlæst udgivelse.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen